

ЗМІСТ

ТЕХНІЧНІ НАУКИ

Kurashkin S. F., Popova I. O. Induction motor protection device.....	5
---	---

ПРИРОДНИЧІ НАУКИ

Баглей О. В., Додул Д. В. Визначення екологічного індексу та оцінка якості вод для господарського використання.....	8
Макарчук О. С., Коробчук Л. І. Екологічні підходи до покращення якості довкілля на залізничному транспорті.....	10
Чумагіна Ю. О., Коробчук Л. І. Роль екологічної свідомості в формуванні індивідууму.....	14

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Бобер Е. О. Особливості побудови кривих безье при геометричному деформуванні 3d-об'єктів.....	18
Кукса О. О. Естонський досвід е-урядування як двигун для України..	21

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

Козярук О. О. Суб'єктивна сторона контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів за законодавством України.....	25
--	----

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Жила В. В., Гевлич Л. Л. Проблеми визнання основних засобів на підприємстві.....	32
Копил О. В. Аналіз інвестиційних проектів у сфері культури в Україні.....	36
Курдибаха К. В., Гевлич Л. Л. Проблеми обліку доходів вітчизняного підприємства.....	41

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

- Федоренко М. В., Федоренко М. І.** Особливості розвитку пізнавальних інтересів у дітей з затримкою психічного розвитку..... 44

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

- Бороган М. І.** Навчання майбутніх педагогів роботі з дітьми з особливими потребами в умовах масової школи..... 50
- Іванишин Л. І., Ростикус Н. П.** Нетрадиційні форми організації навчання в початковій школі..... 55
- Манчук О. Г.** Інноваційні педагогічні технології в інклюзивній освіті..... 59

СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ

- Артеменко С. Б., Черьомухіна О. К.** «Україна у відзеркаленні рейтингу глобальних процесів сучасності»..... 64

МЕДИЧНІ НАУКИ

- Берч С. С., Петрук В. В.** Аналіз ефективності діяльності медичних установ в процесі трансформаційних змін в галузі охорони здоров'я... 69

ТУРИЗМ ТА РЕКРЕАЦІЯ

- Дичковський С. І.** Розвиток концепції соціокультурного простору міста на формування територіального..... 74
- Оводов В. О., Кардач Н. В.** Сучасні підходи для розвитку туристично-рекреаційної діяльності в Закарпатті..... 79
- Ящук М. О., Пономарьова Н. С.** Принципи та підходи до оцінки якості готельних послуг в Україні..... 84

INDUCTION MOTOR PROTECTION DEVICE

Kurashkin S. F.,

*Candidate of Technical Sciences, Docents,
Associate Professors of the Department of Electrical Engineering
and Electromechanics named after professor V. V. Ovcharov
Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University
Melitopol, Ukraine*

Popova I. O.,

*Candidate of Technical Sciences, Docents,
Associate Professors of the Department of Electrical Engineering
and Electromechanics named after professor V. V. Ovcharov
Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University
Melitopol, Ukraine*

Modern enterprises successful operation depends on reliability of working machines electric drive. Most often, the electric drive is an induction motor, which has a simple structure and is a reliable electric machine. However, there is a relatively high percentage of induction motors failure due to specific conditions and modes of operation, which were not taken into account in the design [1]. Failure of electric motors leads to significant financial costs. Standard electric motors protection devices do not allow to carry out continuous control of operation therefore electronic diagnosing devices development of electric motors operating modes is actual.

The protection device of induction motors which scheme is shown in fig. 1. The motor protection device provides continuous condition monitoring

and reliable protection of supply voltage asymmetry, overload, overheating and jamming. The device works according to the diagnostic algorithm, which is considered in [2].

One of power grids features is frequent emergency situations associated with the absence of one or two phases. Phase breakage protection consists of capacitors C1-C3, rectifier VD1 and voltage filter R1C4. The latter provides voltage smoothing, and is also a delay element in operation during short-term voltage fluctuations. Potentiometer R2 sets the threshold. The voltage limited by the zener diode VD2 is supplied to the ADC input of the microcontroller DD1 through the key DA1.1. The key is controlled by logic HIGH (1) from the PB1 out.

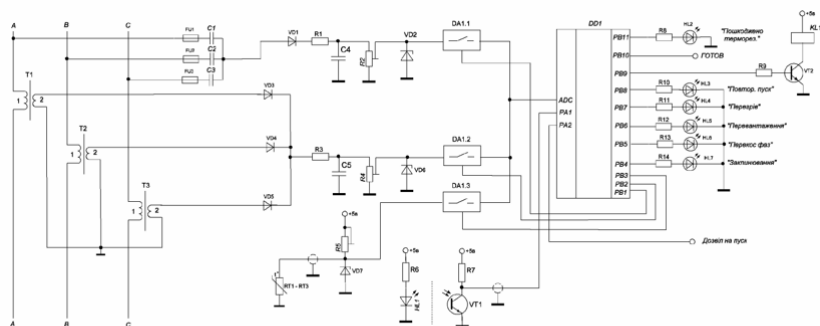

Fig.1. Protection device circuit diagram

One of main negative factors is prolonged excess of rated motor current. The role of primary phase currents converter is performed by matching transformers T1-T3. The voltage from secondary windings is proportional to corresponding phase load. Only the phase with highest current consumption is connected to the input of the microcontroller. The signal is provided by the switching key DA1.2.

Among factors that lead to the induction motors failure, the stator windings overheating plays a significant role. The device includes thermistors

RT1... RT3, located in the phases of the stator winding. The voltage drop across them corresponds to windings temperature. Potentiometer R5 allows to set the required sensitivity threshold. The temperature converter signal comes through the key DA1.3 to ADC input of microcontroller DD1.

Rotor speed checkout allows to turn off the motor in a timely manner, if it could not accelerate for some time. This mode working through a long time is unacceptable. The rotor speed is controlled by an IR-sensor consisting of LED HL1 and phototransistor VT1. Pulses from sensor are fed to the input PA1 of microcontroller DD1. The pulse frequency will be greater the faster the rotor will rotate.

LEDs HL4... HL7 are installed to inform the staff about cause of induction motor emergency stop. LED HL3 confirms the successful motor restart after an emergency shutdown. LED HL2 is intended for thermistors control. The motor is operated by relay KL1.

References:

1. Aderiano da Silva Induction motor fault diagnostic and monitoring methods [Electronic resource] / Aderiano da Silva // Milwaukee, Wisconsin – 2006. Access mode:<https://www.myenglishpages.com/blog/communicative-language-teaching-communicative-approach/>
2. Kurashkin S. F. Mathematical model of asynchronous motor diagnosis / S. F. Kurashkin, I. A. Popova, V. S. Popryaduhin, O. V. Kovalov // Science progress in European countries: new concepts and modern solutions. Proceedings of the 6th International conference. ORT Publishing. Stuttgart, Germany. 2019. Pp. 361-366.

ПРИРОДНИЧІ НАУКИ

ВИЗНАЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ІНДЕКСУ ТА ОЦІНКА ЯКОСТІ ВОД ДЛЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ВИКОРИСТАННЯ

Баглей О. В.,

*асистент кафедри екології та біомоніторингу
Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Додул Д. В.,

*студентка Інституту біології, хімії та біоресурсів
Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Останнім часом прискорилися темпи погіршення якості водних ресурсів України. Забруднення поверхневих і підземних вод залежить від збільшення антропогенного навантаження на водні об'єкти [1; 3]. Чисельні стоки, що скидаються в водні об'єкти без належного ступеня очистки призвели до значного погіршення екологічного стану останніх [4].

Метою роботи є аналіз екологічних аспектів водокористування Чернівецької області та визначення відповідності якості вод господарського використання екологічним вимогам.

Для досягнення мети нами були відібрані проби води з р. Прут та проаналізовані за 10-ма показниками, що входять до складу трьох основних груп показників якості вод. Алгоритм досліджень передбачав наступні кроки:

1. проведення сезонних хімічних аналізів за найважливішими показниками якості води;
2. узгодження та поєднання власних результатів із результатами інших екологічних служб;
3. визначення екологічного індексу забруднення.

Отримавши середні значення показників, був розрахований індекс забруднення по кожному з блоків показників [2]. За допомогою індекса забруднення був визначений комплексний екологічний індекс (I_e), що відображає стан забруднення річки Прут.

$$I_e = (2.96 + 1.48 + 0.24) / 3 = 1.56 \quad (1)$$

За шкалою оцінки забруднення ми визначили, що екологічний стан річки Прут можна віднести до другого класу, тобто стан водного об'єкту задовільний. За показниками ГДК перевищень виявлено не було. Отримані результати дозволяють зробити наступні висновки: Досліджені інтегральні та індивідуальні показники якості воді не виходили за межі допустимих значень ГДК.

За показником екологічного індексу (I_e) р. Прут відноситься до другої категорії, тобто стан водного об'єкту є задовільним.

Виявлено, що за проаналізованими показниками вода не мала значних відхилень від норми і придатна до господарського використання.

Література:

1. Афанасьев С. А. Развитие европейских подходов к биологической оценке состояния гидросистем в мониторинге рек Украины // Гидробиол. журн. – 2001. – Т. 37. – № 5. – С. 3–18.
2. Водне господарство в Україні / За ред. А. В. Яцика, В. М. Хорева. – К.: Генеза, 2000. – 29 с.

3. Левківський С. С, Падун М. М. Рациональне використання і охорона водних ресурсів. – К.: Либідь, 2006. – 280 с.
4. Моніторинг і методи вимірювання параметрів навколишнього середовища: навчальний посібник / В. М. Ісаєнко, Г. В. Лисиченко, Т. В. Дудар [та ін.] – К.: Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк», 2009. – 312 с.

ЕКОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ ДОВКІЛЛЯ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ

Макарчук О. С.,

*магістрант кафедри екології та агрономії
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

Коробчук Л. І.,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри екології та агрономії
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

Експлуатація природних ресурсів, економічний розвиток держави, інтенсивний рух українців, розширення масштабів міжнародних відносин створює потребу в збільшенні кількості різного виду транспорту, якості обслуговування населення та мінімізації впливу залізничного транспорту на навколишнє природне середовище.

Хоча за останні роки значну частину даного виду транспорту електрифіковано, але негативний вплив на довкілля відбувається й нині. В

першу чергу це відчутно через використання природних ресурсів (будівельних, земельних, мінеральних, паливних, лісових) та загалом забруднення довкілля. За нашими спостереженнями ми відзначаємо основні впливи:

- забруднення води стічними водами (при промивці вагонів, пранні білизни), маслом, котре витікає з різних вузлів вагонів та агрегатів локомотивів через нещільність і вимивається поверхневими водами;
- вплив на атмосферне повітря від викидів відпрацьованих газів;
- вплив на ґрунти: нафтопродуктами; вугільним, металевим, рудним пилом; твердими відходами; вібрацією; утворення зсувів, ерозій;
- дія фізичних факторів впливу: вібрація, шум, випромінювання тощо;
- виникнення аварійних ситуацій різної складності та небезпечними наслідками (можливість перевезення людей, небезпечних матеріалів).

Їх вплив відбувається по-різному: шкідливість впливу на атмосферне повітря залізничного транспорту більш помітною відчувається в місцях зосередження локомотивних депо, де відбувається забруднення від відпрацьованих газів, що надходять від тепловозів, із вмістом токсичних речовин від загальної їх емісії на 97-98 % та газів картерів і випаровування палива, на які припадає 2-3 %. Серед речовин забруднювачів від залізничного транспорту відзначаємо: азот, діоксид вуглецю, монооксид вуглецю, сажа та ін.

Беручи до уваги період розпаду шкідливих речовин [2]: CO – 3 роки, O₃ – 7 днів, метали – 8-16 років, N₂O – 150 років, NO₂ – 5 днів, CO₂ – 7 днів, H₂O₂ – 14 днів, H₂S – 40 днів, видно, що тривалий час навколишнє природне середовище та живі організми будуть отримувати «порцію» їх шкідливої дії, що в результаті може спричинити хронічні захворювання чи зміни в довкіллі.

Інтенсивність впливу шуму створеного залізничним транспортом на пряму залежить від наступних факторів: технічний стан транспорту, його швидкості, режиму роботи та типу двигуна, окремі агрегати локомотивів, їх ходові частини. В локомотивних машинних відділеннях шум сягає 80-100 дБА. Шум від залізничного транспорту чинить вплив на населення, котре проживає поблизу залізничних вокзалів, станцій тощо [1].

Основними забруднювачами водних ресурсів виступають нафта та нафтопродукти, особливо в місцях розвантаження транспорту, складів паливно-мастильних матеріалів, заправних станціях, депо та ін.

Близько 80-85 % води надходить від особистих систем. Постійно ведуться роботи з формування фільтрувальних споруд, нових систем водопостачання, заходів по мінімізації споживання води, за рахунок циклічного водокористування тощо. Разом із викидами у воду надходить низка забруднюючих речовин (свинець, незгорівше пальне, мастильні матеріали), власне скиди, найчастіше трапляється так, що надходять до міської каналізації чи відразу в відкриті поверхневі водойми.

Що стосується твердих відходів – це найчастіше металічні частини, залишки деревини, пластмаси, котрі утворюються в результаті функціонування локомотивних та вагонних депо, пил чи стружка від вантажу, що перевозять потяги. Якщо говорити в цілому про залізничний транспорт – сміття й відходи, котрі характеризуються значною протяжністю. Часто в нашій країні можна побачити вздовж залізничного полотна найрізноманітніше сміття й відходи різного походження, котрі можуть потрапляти в очисні споруди. Щорічно на 1 км дорожнього полотна потрапляє 3,5 т сажі, 12 т сухого сміття, близько 200 м³ стічних вод. Кількість свинцю, поблизу залізниць зростає близько 15 разів [2].

Збереження якості довкілля України при перевезеннях залізничним транспортом – одна з найперших проблем держави. З метою

прискорення даного процесу ми, виходячи з наших досліджень теми, пропонуємо деякі аспекти вирішення даного питання:

- перехід вітчизняного залізничного транспорту на екологічно чисту електричну тягу;
- контейнерні та інші види перевезень продукції;
- зниження аварійних ситуацій та аварійності за рахунок: перевірок вагонів та залізничний колій; проведення ремонтних робіт; заміни на нові; дотримання вимог по перевезенню небезпечних речовин; строгого нагляду та контролю; формування екопунктів контролю тепловозних дизелів; забезпечення екологічної безпеки;
- застосування антишумових і антивібраційних прокладок під рейкові шляхи;
- з метою запобігання пошкодження житлових та ін. будівель, споруд, а також впливів на ґрунти необхідно досліджувати хвильові процеси;
- розробка спеціальних фіксаторів для утримання висипання чи випаровування вантажу при транспортуванні.

Впровадження в дійсність запропонованих нами шляхів може суттєво змінити сучасну екологічну ситуацію в країні на краще.

Література:

1. Единая транспортная система. Учебник. Аксенов И. Я. 1980, 213 с.
2. Характеристика екологічного впливу залізничного транспорту URL: https://pidru4niki.com/68545/ekologiya/zaliznichniy_transport

РОЛЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ В ФОРМУВАННІ ІНДИВІДУУМУ

Чумагіна Ю. О.,

*магістрантка кафедри екології та агрономії
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

Коробчук Л. І.,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри екології та агрономії
Луцький національний технічний університет
м. Луцьк, Україна*

Екологічна безпека населення країни – одне з вагомих питань України. Вирішуватись воно повинне через низку чинників, серед яких не останнє місце посідає екологічна свідомість громадян, а також державна законодавча база в галузі охорони довкілля.

Екологічна свідомість – особливість (психіки), яка характеризує рівень розвитку сучасного людства. Відповідно починати її формувати потрібно змалу. Кожна свідома людина підвищує рівень своєї екологічної свідомості самостійно. Однією з функцій екологічної свідомості являється гармонізація взаємозв'язків людини з природою. В науковій літературі до головних функцій екологічної свідомості відносять [3]:

- виховна – формує основу для розвитку екологічної культури суспільства загалом та індивідуума зокрема;
- нормативна – визначення меж раціонального природокористування;

- прогностична – побудова прогнозів наслідків від людської діяльності;
- пізнавальна – встановлення причин виникнення погіршення якості навколишнього природного середовища та пошук альтернативних шляхів покращення екологічної ситуації;
- регулятивна – забезпечення управління в екодіяльності країни.

Нині сутність екологічної свідомості набуває все більшої популярності в сучасному світі по відношенню до навколишнього природного середовища. Адже можливості людини великі (в хорошому й негативному сенсі), як і її залежність від природи. Недотримання допустимих норм, лімітів на викиди чи скиди; ліцензій на той чи інший вид діяльності; відсутність очисного обладнання й захисних пристроїв; «інтенсивне» (інколи браконьєрське) відношення до природних ресурсів; забруднення навколишнього природного середовища тощо – наслідки екологічного несвідомого ставлення, низького рівня розвитку екологічної культури та свідомості українського населення до оточуючого середовища.

Якби кожна людина переглянула своє сприйняття довкілля й ставлення до нього; підтримала раціональне використання природних ресурсів; застосування альтернативних джерел енергії, змінила думку про одноразовий посуд, тару й упаковку; серйозно б підійшла до сортування сміття й чистої території загалом, то на території нашої країни такі кроки вже було б помітно.

І хоча на рівні держави зростає робота в напрямку природоохоронної діяльності, суттєве рішення тієї чи іншої екологічної проблеми залежить від рівня екологічної свідомості та екологічної культури кожної людини. Нині все частіше активізуються громадські екологічні організації (недержавні), збільшилась кількість інформаційних джерел доступу до реальних даних про стан довкілля. Все частіше

схилиється думка до переходу від антропоцентризму до біосфероцентризму. Де людина, як структурна одиниця біосфери, повинна взяти на себе цілковиту відповідальність за екологічну кризову ситуацію та підтримати довкілля з метою його відновлення та відтворення [1; 2].

З метою визначення свідомої готовності до бажання покращення якості довкілля ми провели експрес-опитування серед населення м. Луцьк Волинської області. Інтерв'ювання проводилось серед пересічних громадян міста. З отриманих результатів можемо відмітити, що більше 50 % опитаних вважає, що питання охорони навколишнього природного середовища – одне з важливих на сьогодні та усвідомлюють «свій внесок» у сучасні зміни в довкілля й стараються своїми діями покращити екологічну ситуацію. В переліку їх дій найчастіше зустрічались наступні:

- економне відношення до споживання енергетичних та водних ресурсів;
- дотримання здорового способу життя;
- надання переваги вітчизняному виробнику;
- дотримання сортування сміття;
- не сміять на вулицях, в лісах та інших рекреаційних територіях;
- рідше почали використовувати одноразовий посуд;
- багато хто придбав екосумки для продуктів;
- при кожній нагоді переходять з автомобілів на екотранспорт;
- при будівництві приватних будинків спираються на ресурсозаощадні чинники та екологічно безпечні будівельні матеріали тощо.

Інша частина респондентів налаштована нейтрально, або байдуже. В основному це категорія людей віком до 17 років і 50 та старші.

Отже, підкреслюється необхідність розвитку екологічної свідомості, переоцінка життєвих цінностей індивідуума та суспільства в якому він буде проживати своє життя. А досягнути таких змін можливо

лише при самовихованні й формуванні своєї особистості, підвищенні рівня розвитку й досвідченості та своєї професійної діяльності.

Література:

1. Кисельов М. М., Деркач В. Л., Толстоухов А. В. та ін. Концептуальні виміри екологічної свідомості. К., 2003. С. 70-156.
2. Кисельов М. М., Канак Ф. М. Національне буття серед екологічних реалій. К., 2000. С. 272-282.
3. Розділ І. Екологічна свідомість, екологічні цінності у структурі екологічної культури URL :
https://pidru4niki.com/77024/kulturologiya/ekologichna_svidomist_ekologichni_tsinnosti_strukturi_ekologichnoyi_kulturi

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ КРИВИХ БЕЗЬЄ ПРИ ГЕОМЕТРИЧНОМУ ДЕФОРМУВАННІ ЗД-ОБ'ЄКТІВ

Бобер Е. О.,

*магістрант кафедри автоматизації
проектування енергетичних процесів і систем
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»
м. Київ, Україна*

Техніки деформування використовуються для моделювання вигляду геометричних фігур. Однією із найважливіших проблем геометричного моделювання є реалізація операцій для зміни форми об'єкта.

Деформації є потужними операціями скульптування, оскільки вони дозволяють модифікувати форму високого рівня, на відміну від маніпулювання геометричними сутностями нижнього рівня. Особливо привабливим типом деформації є просторова деформація, яка діє на всьому просторі незалежно від представлення деформованих об'єктів всередині простору.

Існує багато методів деформації геометричних об'єктів, які дають можливість змінювати об'єкти глобально або локально. Дані методи можуть бути поділені на 2 категорії: деформація що заснована на фізичній дії та геометрична деформація.

Деформації, що пов'язана із фізичною дією використовуються для роботи із об'єктами згідно до натуральних законів або при

апроксимації поверхні об'ємного тіла. Геометрична деформація безпосередньо деформує модель об'єкта або за допомогою модифікації параметрів, які визначають модель об'єкту (об'єкт що визначений як сплайн патчів може бути деформовано за допомогою руху його контрольних точок) або за допомогою застосування математичної трансформації. В цьому випадку простір у якому знаходиться тіло деформується, і як наслідок спричиняє деформацію тіла. При цьому типі деформації контрольні точки є точками поверхні або простору у якому знаходиться об'єкт, а не точками об'єкту.

Як правило, в комп'ютерній графіці для інтерполяції використовують кубічні криві Безьє, що з'єднані гладко. Разом вони виглядають як одна крива. Це називається інтерполяція сплайнами.

Крива Безьє являється окремим випадком поліномів Бернштейна та являю собою параметричну криву, що задається виразом:

$$B(t) = \sum_{i=0}^n P_i b_{i,n}(t), \quad 0 \leq t \leq 1, \quad (1)$$

Де n – кількість контрольних точок, i – номер контрольної точки, t – крок, P – координата контрольної точки, $b(t)$ – базова функція кривої Безьє (Поліном Бернштейна).

Цей поліном визначає вагу опорної точки:

$$b_{i,n}(t) = \binom{n}{i} t^i (1-t)^{n-i}, \quad (2)$$

де $\binom{n}{i} t^i (1-t)^{n-i}$ – кількість поєднань з n по i .

Криву Безьє можна побудувати для будь-якого числа точок, проте обчислювати поліноми великого степені доволі тяжко. Тому роблять наступне – розбивають точки на групи по 4 штуки, будують для кожної з них криву Безьє і з'єднують отримані сегменти в одну криву. Це набагато

простіше з точки зору підтримки і розрахунків. Єдина проблема – отримана крива буде «не досить гладкою» на межах сегментів.

Щоб зіставна крива Безьє була геометрично неперервною, необхідно, щоб кожні три точки в місці дотику лежали на одній прямій. Зіставну криву побудуємо з наборів елементарних кривих Безьє для четвірок вершин. Нехай, маємо шість точок $x_1, x_2, x_3, x_4, x_5, x_6$. Нехай $(x_3; y_3)$ і $(x_4; y_4)$ – координати третьої та четвертої точок відповідно. Вставляємо поміж ними додаткову точку з координатами $x' = (x_3+x_4)/2$ та $y' = (y_3+y_4)/2$, після чого проводим одну криву через точки x_1, x_2, x_3, x' а другу – через точки x', x_4, x_5, x_6 . В результаті отримаємо гладку криву для шести точок. Якщо враховувати поведінку кривої Безьє і те, що точки $(x_3; y_3), (x'; y')$ та $(x_4; y_4)$ лежать на одній прямій, факт гладкості даної кривої стає очевидним.

Література:

1. Максим Шеманарьов (2005). Адаптивне розбиття кривих Безьє. RSDN Magazine #3-2005.
2. Javier Sanchez-Reyes – Anamorphic Free-Form Deformation [Web Resource]. – Web address <<https://doi.org/10.1016/j.cagd.2016.06.002/>>.

ЕСТОНСЬКИЙ ДОСВІД Е-УРЯДУВАННЯ ЯК ДВИГУН ДЛЯ УКРАЇНИ

Кукса О. О.,

студентка факультету економіки, менеджменту та психології

Київський національний торговельно-економічний університет

м. Київ, Україна

Інформаційно-комп'ютерні технології (далі – ІКТ) стали невід'ємною частиною кожної сучасної людини, їх стрімке піднесення у буквальному сенсі захопило увесь світ. Важко уявити сьогодення без гаджетів, а тим більше – мережі Інтернет, завдяки чому кожна людина має можливість легко і швидко використовувати онлайн-ресурси із будь-якої сфери людського буття. Причому, неважливо, навчання це чи лікування. Ще 50 років тому ніхто не міг уявити, що уся інформація про людину може зберігатися в електронному вигляді, а скористатися будь-якими побутовими і державно-адміністративними послугами можна просто, маючи під рукою комп'ютер або смартфон.

У сучасному світі щодо визначення «електронне урядування» (далі – е-урядування) є багато думок та всі вони мають спільне. Е-урядування – форма організації державного управління, яка за допомогою використання ІКТ сприяє піднесенню ефективності, відкритості та прозорості функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування для формування нового типу держави, яка з легкістю буде задовольняти потреби громадян.

Впровадження е-урядування сьогодні можна вважати глобальним процесом. Нині її побудовою займаються майже усі держави світу. Щороку спеціальні комісії складають світові рейтинги, в яких

відображається рівень розробки е-урядування в різних країнах на основі загальноприйнятих показників.

Першопрохідцем у системі е-урядування стала Естонія і, здавалось би, невелика країна, що простягнулась на північному сході Європи і населення якої трохи більше за 1,3 мільйони, змогла подолати усі перешкоди та вибитись на перші місця світових рейтингів. Естонія є лідером серед країн ЄС у галузі е-урядування. За допомогою ефективного, злагодженого законодавства та сприятливих економічних умов, вся комунікація між населенням та державою відбувається виключно в електронному вигляді.

Естонія – країна, яка подарувала світу Skype, успішно використовує ІКТ в економіці та державному управлінні ще з 90-х років минулого століття. Експерти з різних країн, включаючи й Україну, розділяють думку, що e-Estonia є ідеальним прикладом того, як можна перенести більшу частку державних послуг на єдину онлайн-платформу. Система електронного уряду, яка почала своє функціонування в 2000 році, дозволяє естонцям заповнювати податкові декларації, отримувати медичні рецепти та результати аналізів, підписувати документи і навіть голосувати в онлайн-режимі, а іноземцям оформляти електронне резидентство [1]. Досягнення Естонії стали цікавими й для інших країн. Так, Фінляндія, Японія та Кіпр вирішили спробувати повторити здобутки Естонії та ввести електронний уряд у своїх країнах. Вони намагаються запозичити естонську систему ID-карток. Згідно з даною системою кожен громадянин країни отримує свій універсальний ID-код, який може знадобитися у найрізноманітніших ситуаціях, починаючи від виборів та соціального забезпечення і закінчуючи надзвичайними ситуаціями.

Успіх Естонії у використанні електронних інструментів та можливі шляхи його введення в Україні чи немало зацікавили нашу владу і стали головним предметом обговорення на форумі «Досвід Естонії для

України: е-управління, децентралізація, бізнес», організованому за підтримки Програми ООН. До форуму залучилось чимало учасників, серед яких були представники громад, влади та сфери надання адміністративних послуг, аби визначити подальші перспективи співпраці з електронного урядування на місцевому рівні в Україні. Як було наголошено під час форуму у компоненті «Місьцеве врядування та реформа з децентралізації влади» Програми ООН, Україна з великою зацікавленістю вивчала естонські навички в об'єднанні територіальних громад, використанні інструментарію е-урядування та системи eHealth і тепер цей досвід може застосовувати на практиці [2].

У 2017 році Естонія передала Державному агенству з питань електронного урядування України права на ведення «X-Road» у систему електронного уряду в Україні. Використання цієї системи в Україні допомогло оновити всі адміністративні процеси країни. Система стала головним інструментом реформ у багатьох сферах життя, адже на той час в Україні тисячі адміністративних процесів були неефективні, зарегульовані, відбувалися в основному на папері, вимагали багато ресурсів та створювали чимало незручностей для населення. Система «X-Road» дала можливість викоринити старі неефективні процедури новим, якісним функціонуванням системи, яка базується на ІКТ. Вже у 2018 році на Урядовому порталі у вільному доступі було 118 електронних послуг, користування якими з 2017 зросло втричі. Здобутками України стали не лише шалені темпи піднесення е-урядування, а й одні з найшвидших в світі темпів відкриття даних, більше 5 000 електронних документів щодня пересилається між державними органами [3].

На 2019 рік Україна завдяки досвіду Естонії займає 80 місце серед 193 країн-учасниць у рейтингу Е-урядування, але не зупиняється на досягнутому, розуміючи, що саме інструменти електронного урядування здатні забезпечити значне покращення якості обслуговування фізичних і

юридичних осіб, підвищити відкритість та ефективність діяльності органів публічної влади, а головне – підсилити довіру населення.

Література:

1. e-Estonia – e-Governance in Practice. URL: <https://ega.ee/wp-content/uploads/2016/06/e-Estonia-e-Governance-in-Practice.pdf> (дата звернення: 27.09.2020).
2. Урядовий портал: Єдиний веб-портал органів виконавчої влади. URL: <https://www.kmu.gov.ua/> (дата звернення: 27.09.2020).
3. Некрасов В. Прощайте, черги і «коридорна» корупція! Як одна ІТ-система змінить Україну. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2017/11/3/630774/> (дата звернення: 27.09.2020).

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

СУБ'ЄКТИВНА СТОРОНА КОНТРАБАНДИ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ ТА ПРЕКУРСОРІВ АБО ФАЛЬСИФІКОВАНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Козярук О. О.,

аспірант кафедри кримінального права та процесу

Хмельницький університет управління та права

ім. Леоніда Юзькова

м. Хмельницький, Україна

Суб'єктивна сторона є необхідною складовою частиною будь-якого складу злочину. Її зміст і оцінка залежать, перш за все, від змісту та оцінки самого суспільно-небезпечного діяння.

Особа вчиняє певні дії під впливом різного роду умов і в певній обстановці, у відповідності з якими особа обирає мотиви, цілі і відповідний їм характер та образ дій.

Підкреслюючи це, А. А. Піонтковський вважав, що суб'єктивне ставлення будь-якої особи у вивченні злочину існує незалежно від свідомості слідчого і судді, а процес розслідування справи є процесом пізнання об'єктивної істини – достовірного встановлення факту вини або невинуватості особи в учиненні розслідуваного діяння. Відсутність суб'єктивної сторони виключає тим самим і склад злочину [1, с. 56].

Обов'язковою ознакою цього елементу складу злочину є, як відомо, вина, яка може бути виражена у формі умислу або необережності. Факультативними ознаками суб'єктивної сторони виступають мотив та

мета особи при вчиненні відповідних діянь. Інколи до факультативних ознак відносять й емоційний стан винної особи.

Це має своє відображення і в законодавстві про кримінальну відповідальність. Так, у чинному КК України існує окремий розділ V «Вина та її форми», в якому систематизовані три статті: ст. 23 «Вина», ст. 24 «Умисел і його види» і ст. 25 «Необережність та її види». Законодавець визначає, що виною є психічне ставлення особи до вчинюваної дії чи бездіяльності, передбаченої цим Кодексом, та її наслідків, виражене у формі умислу або необережності (ст. 23).

Психічне ставлення особи до вчинення нею відповідних діянь дає змогу більш точно встановити характер та ступінь суспільної небезпеки відповідного діяння, що дозволяє достатньо адекватно індивідуалізувати покарання, яке призначається винній особі. Також необхідно додати, що встановлення мотиву та цілі вчинення злочину винною особою дає можливість більш точно встановити причину таких діянь та намітити необхідні попереджувальні заходи. Така, умовно кажучи, універсальність суб'єктивної сторони дозволяє окремим дослідникам стверджувати, що вона – не лише окремий елемент складу злочину, а й сукупність усіх об'єктивних та суб'єктивних обставин, які «дозволяють» конкретній людині демонструвати своє негативне ставлення до цінностей суспільства [2, с. 125].

В актах міжнародного кримінального права при характеристиці психічного ставлення особи до вчинення нею суспільно небезпечних діянь традиційно використовуються такі поняття: «намір» (ст. 2 Конвенції про попередження злочину геноциду і покарання за нього 1949 р.), «свідомість» (ст. 2 Конвенції про боротьбу з торгівлею людьми і з експлуатацією проституції третіми особами 1950 р.), «навмисність» (ст. 1 Конвенції про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки цивільної авіації 1980 р.). При цьому, як наголошується в

міжнародно-правових документах, винність як ознака злочину визначає, і це треба підкреслити, необхідність не лише встановлення факту наявності того чи іншого психічного ставлення до вчиненого діяння, а й обов'язкову необхідність доведеності цієї ознаки при правозастосуванні [3, с. 45].

Варто згадати, що злочини з формальним складом можуть вчинятися лише з прямим умислом. Цей висновок підтверджує думку про те, що форма і вид вини визначаються ставленням суб'єкта лише до тих ознак, які перебувають у межах складу злочину [4, с. 73].

У зв'язку з цим контрабанда наркотичних засобів як і будь-який інший злочин з формальним складом, не може бути вчинено з непрямым умислом, оскільки вольова ознака непрямого умислу передбачає ставлення у вигляді «не бажав, але свідомо припускав», що можливе лише для наслідків і в жодних формах не може бути застосоване до діяння. Такі злочини, пише О. І. Рарог, не можуть вчинятися з непрямым умислом, вольовий зміст якого у вигляді свідомого припущення законом пов'язано виключно із суспільно небезпечними наслідками, які входять в об'єктивну сторону тільки матеріальних складів [5, с. 26].

Розглянувши вину як обов'язковий елемент суб'єктивної сторони вчинення злочину, вважаємо за доцільне проаналізувати також і її факультативні ознаки.

К. Ф. Тіхонов відзначає, що мотив, мета та емоції суттєво впливають на зміст вини. Вчений аргументує це тим, що наявність негативного ставлення особи до інтересів суспільства значною мірою залежить від мотиву, мети та емоцій. Найчастіше ці обставини обумовлюють більшу чи меншу тяжкість вини [6, с. 88].

Суб'єктивна сторона складу злочину, на нашу думку, утворює систему названих компонентів, які взаємопов'язані між собою і визначають один одного. Тому є підстави вважати, що суб'єктивна сторона складу злочину охоплює всю психічну діяльність суб'єкта при

вчиненні злочину, відображає ставлення її свідомості й волі до суспільно небезпечного діяння, котре нею вчиняється, і до його наслідків та характеризується такими ознаками, як вина, мотив, мета злочину та емоційний стан особи. Ці ознаки мають важливе значення при призначенні покарання, а коли вони передбачені у диспозиції статті, то і для кримінально-правової кваліфікації діяння [7, с. 98].

В теорії кримінального права вони отримали назву факультативних ознак суб'єктивної сторони складу злочину. Проаналізуємо кожну із них. В юридичній літературі загальноприйнятим є поняття мотиву злочину, під яким розуміється причина, що спонукає до вчинення злочину [8, с. 60]. Також під мотивом розуміють усвідомлене спонукання особи, яке викликало у неї рішучість вчинення злочину [9, с. 123]. Щодо мети злочину, то в науці кримінального права під метою злочину розуміють той уявний і бажаний суб'єктом кінцевий результат, якого вона прагне досягнути, вчиняючи суспільно небезпечне діяння [10, с. 294]. Також метою злочину вважають бажання особи, яка вчинює суспільно небезпечне діяння, досягти певних шкідливих наслідків [11, с. 464]. На відміну від мотиву, мета злочину характеризує безпосередній злочинний результат, якого прагне досягти винний, вчинюючи злочин.

В. К. Гришук з цього приводу зазначив наступне: коли мета не вказана в диспозиції норми кримінального закону як обов'язкова (необхідна) ознака складу злочину, то вона може виконувати роль пом'якшуючих або обтяжуючих обставин [8, с. 295]. Вважаємо, що і з цим твердженням варто погодитись.

Проаналізувавши юридичну літературу, ми дійшли обґрунтованого висновку про те, що контрабанда наркотичних засобів, будучи злочином із формальним складом, може вчинятися тільки з прямим умислом. Такої самої думки притримується у своїй дисертації О. М. Омельчук. Однак, нам хотілося б звернути увагу на факультативні

ознаки суб'єктивної сторони, які часто ігноруються науковцями, оскільки без вказівки у диспозиції статті, наприклад, мети, вона не відіграє важливу роль. Аналогічної позиції притримується С. О. Сорока, яка зазначає, що мотив і мета знаходяться поза межами цього складу злочину і для кваліфікації діяння, передбаченого ст. 305 КК України значення не мають [4, с. 132]. Ми не можемо цілком погодитись із цим твердженням, оскільки контрабанда наркотичних засобів є транснаціональним злочином, що по своїй суті вже означає високий рівень суспільної небезпеки.

Якщо проаналізувати вироки суду з 2015 по 2020 рр., то можна констатувати, що в основному цей злочин вчиняється з корисливих мотивів, а метою його є ніщо інше, як бажання отримати прибуток. Досить часто кінцевим результатом контрабанди наркотичних засобів є організація підпільних нарколабораторій, налагодження стабільного наркотрафіку через територію України, використання здобутих коштів для підкупу чиновників та працівників правоохоронних структур.

Разом з тим, враховуючи те, що на території України тривалий час ведеться так звана «гібридна війна», іноземні спецслужби можуть використовувати нестабільну обстановку на свою користь, а саме: контрабанда наркотиків може використовуватись для підвищення рівня злочинності у державі, що дестабілізує обстановку на території нашої країни. Більше того, кошти отримані від продажу контрабандних наркотиків можуть використовуватись для вчинення терористичних актів.

Тому, враховуючи вищевикладене, вважаємо за необхідне, працівникам слідчих органів, прокурорам, суддям під час винесення вироку, детально досліджувати матеріали справи, обов'язково звертаючи увагу саме на мету, яку переслідує особа, вчиняючи контрабанду наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів.

Таким чином, вважаємо за доцільне, доповнити п. 26 ППВСУ від 26 квітня 2002 року № 4 наступним роз'ясненням: «При розгляді судами справ за ст. 305 КК України приділяти увагу меті вчинення цього злочину, детально досліджувати усі матеріали справи для встановлення можливого кінцевого результату, який міг би бути досягнутий за злочинним задумом....»

Література:

1. Пионтковский, А. А. Учение о преступлении по советскому уголовному праву [Текст] / А. А. Пионтковский. – М. : Госюриздат, 1961. – С. 302–303.
2. Демидов, Ю. А. Социальная ценность и оценка в уголовном праве / Ю. А. Демидов. – М. : Юрид. лит., 1974. – С. 114.
3. Лунеев, В. В. Субъективное вменение [Текст] / В. В. Лунеев. – М. : Спарк, 2000. – С. 5–6.
4. Сорока С. О. Контрабанда наркотичних засобів: проблеми протидії : дис. ...канд.. юрид. наук : 12.03.02 / С. О. Сорока. – Національна академія України, Інститут держави і права ім. В. М. Корецького, 2010. – 234 с.
5. Рарог А. И. Субъективная сторона и квалификация преступлений / А. И. Рарог – М.: Профобразование, 2001. – 133 с.
6. Международное уголовное право: учеб. пособ. / И. П. Блищенко и др; ред. В. Н. Кудрявцев. 2 изд., перераб. и доп. Москва: Наука, 1999. 264 с. С. 69.
7. Тихонов К. Ф. Субъективная сторона преступления / К. Ф. Тихонов.– Саратов: Приволж. кн. изд-во. – 1967. – 103 с.
8. Грищук В. К. Кримінальне право України. Загальна частина: навч. посіб. для студентів юрид. фак. вищ. навч. закл. – К.: Видавничий дім «Ін Юре», 2006. – 568 с.

9. Бородин С. В. Преступления против жизни / С. В. Бородин. – М.: Юристъ, 1999. – 356 с.
10. Кримінальне право України. Загальна частина: підручник. / Ю. В. Александров, В. І. Антипов, М. В. Володько та ін.; за ред. М. І. Мельника, В. А. Клименка. – [вид. 3-тє, переробл. та допов.]. – К.: Юридична думка, 2004. – 352 с.
11. Вереша Р. В. Суб'єктивні елементи підстави кримінальної відповідальності: підручник / Р. В. Вереша. – К.: Атіка, 2006. – 740 с.

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Жила В. В.,

*магістрант кафедри обліку, аналізу і аудиту
Донецький національний університет імені Василя Стуса
м. Вінниця, Україна*

Гевлич Л. Л.,

*кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту
Донецький національний університет імені Василя Стуса
м. Вінниця, Україна*

Основною передумовою ефективного управління підприємством є отримання своєчасної та достовірної інформації про господарські операції, що відбуваються. З урахуванням значної питомої ваги вартості основних засобів у загальних активах більшості підприємств ідентифікація проблем їх визнання з метою подальшого вирішення є важливим управлінським завданням.

Метою роботи є визначення проблем визнання основних засобів з точки зору їх подальшого вирішення.

Основною проблемою щодо визнання основних засобів є встановлення їх вартісної межі. Згідно до П(С)БО 7 основні засоби – це «матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-

культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)» [1]. Згідно ж з Податковим Кодексом України основні засоби – це «матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 20000 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 20000 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік)» [2]. Таким чином, можна помітити, що у визначенні основних засобів за П(С)БО 7 не встановлена їхня вартісна межа. Цю величину підприємство має самостійно визначити і зазначити у наказі про облікову політику. Однак аналіз практики обліку показує, що у переважній більшості підприємства використовують межу, встановлену Податковим Кодексом, це безумовно зручно та менш трудомістко, бо не вступає у протиріччя із трактуванням основних засобів у податкових цілях. Тому пропонуємо ввести вартісну межу основних засобів згідно із Податковим Кодексом України в П(С)БО 7 із обов'язковим застосуванням її підприємствами також у фінансовому обліку.

В рамках визнання важливим моментом є визначення вартості об'єктів основних засобів. Стосовно первісної вартості великих труднощів немає, бо вона визначається у залежності від джерела надходження активу:

- 1) при придбанні (створенні) це сукупність таких витрат: суми, що

сплачують постачальникам активів та підрядникам за виконання будівельно-монтажних робіт (без непрямих податків); реєстраційні збори, державне мито та аналогічні платежі, що здійснюються в зв'язку з придбанням (отриманням) прав на об'єкт основних засобів; суми ввізного мита; суми непрямих податків у зв'язку з придбанням (створенням) основних засобів (якщо вони не відшкодовуються підприємству); витрати зі страхування ризиків доставки основних засобів; витрати на транспортування, установку, монтаж, налагодження основних засобів; інші витрати, безпосередньо пов'язані з доведенням основних засобів до стану, у якому вони придатні для використання із запланованою метою;

2) при безоплатному отриманні це справедлива вартість основних засобів на дату отримання, а при внесенні до статутного капіталу – погоджена засновниками (учасниками) підприємства їх справедлива вартість;

3) при отриманні в обмін на подібний об'єкт це залишкова вартість переданого об'єкта основних засобів, а при отриманні в обмін на неподібний об'єкт – справедлива вартість переданого немонетарного активу, збільшена (зменшена) на суму грошових коштів чи їх еквівалентів, що була передана (отримана) під час обміну [1].

У той же час процедура збільшення первісної вартості може викликати труднощі через проблему розмежування капітального ремонту і поліпшення. Так, первісна вартість основних засобів збільшується на суму витрат, пов'язаних з модернізацією, модифікацією, добудовою, дообладнанням, реконструкцією тощо, бо вони призводять до збільшення майбутніх економічних вигід, первісно очікуваних від використання об'єкта. У той же час витрати, що здійснюються для підтримання об'єкта в робочому стані (зокрема, капітальний ремонт) просто відновлюють одержання первісно визначеної суми майбутніх економічних вигід від його використання, тому включаються до складу витрат. Але на практиці

різниця між відновленням та збільшенням економічних вигід може бути неочевидною, а віднесення вартості капітальних ремонтів до витрат поточного періоду викликає супротив менеджменту підприємств з причини їх великої величини. Пропонуємо дозволити підприємствам встановлювати у наказі про облікову політику вартісну межу (наприклад, 20000 грн. на місяць) як критерій капіталізації робіт, здійснюваних щодо об'єктів основних засобів.

Є також проблеми, пов'язані із переоцінкою об'єктів основних засобів. Ця процедура відповідно до закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» [3] має здійснюватися професійними оцінщиками, якщо залишкова вартість об'єкта основних засобів суттєво відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу. При цьому у разі переоцінки об'єкта на ту саму дату здійснюється переоцінка всіх об'єктів групи основних засобів, до якої належить цей об'єкт, а надалі вартість об'єктів групи, що зазнала переоцінки, має моніторитися на кінець кожного звітного року. Саме з причин високої вартості експертних послуг підприємства почасти ігнорують переоцінку, що призводить до невідповідності облікової вартості активів їх ринковій вартості. Пропонуємо з урахуванням відповідальності, яку несе керівництво за достовірність інформації фінансової звітності, дозволити підприємствам здійснювати переоцінку об'єктів основних засобів комісією у складі керівника підприємства, головного бухгалтера, юриста та особи, компетентної в питаннях використання об'єкта.

Таким чином, за результатами дослідження облікової практики ідентифіковані проблеми визнання об'єктів основних засобів, зокрема, визначення вартісної межі, ідентифікації вартості поліпшення, подальшої переоцінки, запропоновані шляхи їх вирішення.

Визначення проблем синтетичного обліку основних засобів буде

напрямом подальших досліджень.

Література:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. № 92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI в редакції від 30.08.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n518>.
3. Закон України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12.07.2001 р. № 2658-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14#Text>.

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ В УКРАЇНІ

Копил О. В.,

*аспірант кафедри менеджменту організацій і адміністрування
Дніпровський державний технічний університет
м. Кам'янське, Україна*

Відповідно до статті 2 пункту 3 Закону України «Про інвестиційну діяльність»: «інвестиційний проект – це комплекс заходів (організаційно-правових, управлінських, аналітичних, фінансових та інженерно-технічних), визначених на основі національної системи цінностей і завдань інноваційного розвитку національної економіки та спрямованих на розвиток окремих галузей, секторів економіки, виробництв, регіонів, виконання яких здійснюється суб'єктами

інвестиційної діяльності з використанням цінностей відповідно до положень цього Закону» [1].

Інвестиційні проекти виступають одним із основних способів залучення інвестицій та є основою для середньострокового планування в державі. За масштабністю проекти можна поділити на п'ять основних груп:

- народногосподарські – проект впливає на діяльність економіки країни в цілому;
- регіональні – проект впливає на економіку певного регіону, в якому реалізуються;
- галузеві – проект стосується та реалізується в певній галузі;
- місцеві – проект стосується певного міста або населеного пункту;
- окремий проект.

В Україні мають місце всі вище перелічені групи інвестиційних проектів. Міністерством економічного розвитку, торгівлі та сільського господарства координується реалізація державних інвестиційних проектів, Державний фонд регіонального розвитку при Міністерстві розвитку громад та територій щороку фінансує десятки проектів регіонального значення, які впливають на розвиток окремих регіонів України. В 2018 році почав роботу Український культурний фонд, який надає фінансову підтримку для реалізації проектів в сфері культури на конкурсній основі. Проте незважаючи на це і досі кількість інвестиційних проектів та інвестиційних пропозицій, що стосуються культури є незначною.

За даними Міністерства економічного розвитку, торгівлі та сільського господарства станом на 2019 рік, кількість державних інвестиційних проектів, які стосуються соціально-культурної сфери становить 9 проектів, або 11,7 % від загальної кількості проектів (загальна кількість – 77), даний показник є досить високим для сфери культури,

проте слід зазначити, що у вартісному вигляді на проекти культури відводиться лише 3,5 % [2].

Також звертає на себе увагу те, що державні інвестиційні проекти, які стосуються соціальної та культурної сфери є досить точковими і стосуються реконструкції та реставрації пам'яток культури. Таким чином наразі державні інвестиційні проекти в сфері культури не є комплексними і не впливають фундаментально на розвиток сфери.

Одним із основних інструментів залучення інвестицій є реалізація проектів державно-приватного партнерства. За даними центральних та місцевих органів виконавчої влади в Україні станом на 01.01.2020 на засадах ДПП укладено 187 договорів, з яких реалізується 52 договори (34 – договорів концесії, 16 – договорів про спільну діяльність, 2 – інші договори), 135 договорів не реалізується (4 договори – закінчено термін дії, 18 договорів – розірвано, 113 договорів – не виконується) [3].

Україна не використовує інструмент державно-приватного партнерства для залучення інвестицій в сферу культури, хоча слід зазначити, що даний інструмент здобув великого розповсюдження в світі для фінансування культури. Зокрема даний інструмент застосовувався для розвитку сфери культури, який було застосовано, зокрема, для Концертного залу Монреальського симфонічного оркестру в Канаді (концесія), музею префектури Сімане в Японії (аутсорсинг), палацу Бельведер в Німеччині (оренда).

Для підтримки регіонального розвитку в Україні діє Державний фонд регіонального розвитку, який надає фінансову підтримку з Державного бюджету для реалізації проектів регіонального розвитку, проекти обираються на конкурсній основі та стосуються різноманітних сфер реалізації.

Згідно даних звіту Рахункової палати про результати аудиту ефективності використання коштів державного фонду регіонального

розвитку станом на квітень 2017 року із загальної кількості – 290 поданих проєктів на суму 1581,8 млн.грн, Комісією було відібрано на загальних підставах, як такі що відповідають установленим вимогам – 100 проєктів (або кожний третій) на суму 591,4 млн.грн. Станом на березень 2018 року подано – 551 (3963,5 млн.грн), відібрано – 205 (1770,6 млн.грн). Інші проєкти – потребували доопрацювання.[4].

Проаналізувавши інвестиційні проєкти, які реалізуються в сфері культури слід зазначити, що до переліків проєктів включаються точкові проєкти, а не проєкти які сприяють повноцінному регіональному розвитку сфери культури, наприклад, ремонт стелі, або підлоги в будинку культури.

Згідно даних офіційного сайту Державного фонду регіонального розвитку, загальна кількість проєктів поданих на конкурс за сферою реалізації проєктів «культура і самобутність» склала – 645 (рік початку проєкту з 2015 по 2020). При цьому станом на січень 2020 року в стадії «реалізовано» перебувають 20 проєктів. Інші проєкти були, або затверджені, але реалізація ще не була розпочата, або були відхилені комісією [5].

Державний фонд регіонального розвитку є інструментом, який дає змогу реалізовувати проєкти регіонального розвитку за рахунок підтримки з державного бюджету, проте за всі роки існування фонду, культурі відводились майже останні позиції за кількістю та вартістю проєктів за напрямком «культура та самобутність».

Проаналізувавши інформацію щодо подачі проєктних заявок на Державний фонд регіонального розвитку, можна стверджувати, що за всі роки функціонування фонду кількість проєктів поданих на конкурс складала 3 % від загальної кількості проєктів, які подавались на конкурс, що свідчить про незацікавленість та спроможність на регіональному рівні розробляти якісні проєкти для сфери. Така ситуація пояснюється і тим, що

більшість проектів з поданих в сфері культури не були підтримані регіональною комісією, як наслідок незначна кількість реалізованих проектів.

Низька кількість інвестиційних проектів національного рівня, проектів державно-приватного партнерства та проектів за напрямом «культура та самобутність» підтриманих Державним фондом регіонального розвитку для сфери культури свідчить про необхідність підвищення обізнаності на регіональному рівні щодо можливостей використання сучасних інструментів фінансування для сфери культури та необхідність зміни підходу до фінансування сфери культури, запровадження нових інструментів залучення коштів з метою підвищення інвестиційної привабливості сфери культури.

Література:

1. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-ХІІ. Дата оновлення: 20.10.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення: 05.10.20).
2. Перелік державних інвестиційних проектів. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=854a0a66-60cc-4897-81df-acd4e098a1a0&tag=PerelikDerzhavnikhInvestitsiinihProektiv> (дата звернення: 07.08.20).
3. Стан здійснення ДПП в Україні. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9fc90c5e-2f7b-44b2-8bf1-1ffb7ee1be26&title=StanZdiisnenniaDppVUkraini> (дата звернення: 22.07.20).
4. Звіт про результати аудиту ефективності використання коштів державного фонду регіонального розвитку. URL: <https://rp.gov.ua/upload->

files/Activity/Collegium/2019/7-1_2019/Zvit_7-1_2019.pdf (дата звернення: 09.10.20).

5. Державний фонд регіонального розвитку. URL: <http://dfrr.minregion.gov.ua/Projects-list> (дата звернення: 17.02.20).

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ВІТЧИЗНЯНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Курдибаха К. В.,

*магістрант кафедри обліку, аналізу і аудиту
Донецький національний університет імені В. Стуса
м. Вінниця, Україна*

Гевлич Л. Л.,

*кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту
Донецький національний університет імені Василя Стуса
м. Вінниця, Україна*

Показник доходу займає особливе місце як в системі фінансової звітності, так і при її аналізі як основний маркер ефективності діяльності суб'єкта господарювання, що безпосередньо впливає на прибутковість.

Дослідженнями проблем обліку доходів займалися численні вітчизняні вчені, зокрема, Якубенко С. С., Швиденко А. І. Бровко В. М. [1-2], але динаміка економічних процесів вимагає осучаснення їх досліджень.

Метою роботи є ідентифікація сучасних проблем обліку доходів вітчизняного підприємства з точки зору їх вирішення.

Згідно з П(С)БО 15 «Дохід» [3] дохід визнається під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена.

Однією із провідних проблем обліку доходів підприємств в Україні наразі є недостовірність їх відображення у системі обліку, зокрема, для подальшого заниження податку на додану вартість. Для запобігання такій ситуації рекомендується посилити контроль за сплатою податків на підприємстві шляхом ведення обліку податку на додану вартість на окремому синтетичному рахунку 6 класу плану рахунків «Поточні зобов'язання».

Наступною важливою проблемою є питання забезпечення необхідної аналітичності інформації про доходи для прийняття управлінських рішень. Для вирішення цієї проблеми слід розкривати в наказі про облікову політику детальну класифікацію і порядок обліку доходів підприємства.

Вагомою проблемою також є трудомісткість обліку і неоперативність прийняття управлінських рішень, що може бути вирішено шляхом автоматизації. Досі найбільш розповсюдженою у вітчизняному бізнес-середовищі є інформаційна система «1С: Бухгалтерія», використання якої для обліку доходів від операційної діяльності дозволяє підвищити достовірність облікової інформації та оперативність рішень, прийнятих на її основі.

Таким чином, за результатами дослідження ідентифіковані основні проблеми обліку доходів вітчизняних підприємств та запропоновані напрями їх вирішення.

Розгляд податкових аспектів обліку доходів буде напрямом подальших досліджень.

Література:

1. Якубенко С. С. Проблеми обліку витрат та доходів. URL: <http://intkonf.org/yakubenko-ss-problemi-obliku-vitrat-ta-dohodiv/>.
2. Швиденко А. І. Бровко В. М. Облік доходів підприємства: сучасна практика, проблеми, шляхи вдосконалення. URL: [http://www.khibs.edu.ua/1\(6\)2009/R2/4.pdf](http://www.khibs.edu.ua/1(6)2009/R2/4.pdf).
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : наказ Міністерства фінансів України від 28.10.1998 р. № 1706. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>.

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ У ДІТЕЙ З ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ

Федоренко М. В.,

*кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри спеціальної психології та медицини
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
м. Київ, Україна*

Федоренко М. І.,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри спеціальної психології та медицини
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
м. Київ, Україна*

Сучасний етап розвитку системи спеціальної освіти характеризується підвищеною увагою до досить актуальної проблеми в навчанні, а саме – формування і розвиток дитини як суб’єкта навчально-пізнавальної діяльності зі зниженим рівнем інтелектуального розвитку, зокрема дітей із затримкою психічного розвитку (ЗПР). У цьому аспекті винятково важливого значення набуває питання формування пізнавальної активності в навчальній діяльності молодших школярів із ЗПР. Пізнавальна активність допомагає особистості виконувати конструктивні дії в спілкуванні, навчанні, взаємодії з оточуючими, а також у вирішенні пізнавальних завдань у процесі навчання. Проте дослідниками у галузі спеціальної педагогіки та психології встановлено, що у даній категорії дітей спостерігається недостатня її сформованість, яка негативно впливає

на становлення їхньої особистості та зниження успішності й результативності в навчанні [2; 4].

Тому постійно ведуться пошуки нових технологій навчання та засобів корекційного впливу, які б активізували пізнавальні процеси молодших школярів із ЗПР, а також стимулювали їхню пізнавальну активність [3; 4]. Проблема формування пізнавальної активності учнів в умовах навчання є багатогранною та розглядалась вченими в аспекті формування й активізації навчально-пізнавальної діяльності (Л. П. Арістова, Н. К. Крупська, Л. І. Лозова, В. М. Синьов, Г. І. Щукіна та ін.); мотивації (А. К. Маркова, Т. А. Власова, І. Ю. Кулагіна); психічних процесів (Т. А. Власова, Т. В. Єгорова, А. Н. Цимбалюк, М. С. Певзнер).

У зв'язку з цим, метою нашого дослідження було – на емпіричному рівні визначити особливості розвитку пізнавальних інтересів у дітей молодшого шкільного віку з затримкою психічного розвитку.

У дослідженні прийняло участь 20 дітей з затримкою психічного розвитку молодшого шкільного віку (1 клас, 6-7 років). Завдання експериментального дослідження полягали у підборі методик дослідження особливостей розвитку пізнавального інтересу до навчальної діяльності у дітей молодшого шкільного віку із затримкою психічного розвитку; практичному вивченні особливостей розвитку пізнавального інтересу до навчальної діяльності у дітей з затримкою психічного розвитку; розробці рекомендацій з розвитку пізнавального інтересу до навчальної діяльності дітей молодшого шкільного віку із затримкою психічного розвитку.

Для визначення розвитку пізнавального інтересу до навчальної діяльності у дітей молодшого шкільного віку із затримкою психічного розвитку нами були виділені наступні критерії [1; 5]:

- мотиви навчання;
- відносини з однолітками;

– ставлення до школи.

В експериментальному вивченні особливостей розвитку пізнавального інтересу до навчальної діяльності у дітей з затримкою психічного розвитку та дітей з нормальним психічним розвитком застосовувалися такі методики: «Ставлення дитини до навчальної діяльності» (Р. С. Немов), «Дослідження навчально-пізнавальної мотивації до навчальної діяльності у першокласників», «Бесіда з дітьми молодшого шкільного віку» (Д. Б. Ельконін, А. Л. Венгер) [6; 7].

За результатами методики «Ставлення дитини до навчальної діяльності» (Р. С. Немов) за допомогою бесіди був виявлений рівень мотивації, тобто інтерес до навчальної діяльності у кожного школяра з ЗПР. Так 10 % молодших школярів з ЗПР мають високий рівень інтересу (мотивації) до навчальної діяльності, 60 % – середній рівень, 30 % – низький.

В цілому всі опитані діти з ЗПР проявляють інтерес до навчальної діяльності, про це свідчать такі відповіді: «Я люблю ходити в школу», «В школі я дізнаюся багато цікавого» тощо. Однак на такі питання як «Тобі більше подобається вирішувати завдання або здійснювати інші види діяльності», діти називали заняття з малювання, аплікації, фізкультури. Це свідчить, ймовірно, про труднощі, що виникають при вирішенні шкільних завдань.

В результаті проведення методики «Дослідження навчально-пізнавальної мотивації до навчальної діяльності у першокласників» було виявлено рівень навчально-пізнавальної мотивації до навчальної діяльності у кожного школяра з ЗПР. На дуже низькому рівні перебувають 10 % досліджених молодших школярів з ЗПР, на низькому – 20 % дітей, на середньому – 60 % дітей, на достатньому – 10 % дітей. За результатами нашого дослідження, високий рівень навчально-пізнавальної мотивації до

навчальної діяльності не властивий першокласникам з затримкою психічного розвитку.

Дані дослідження свідчать, що в цілому у дітей з затримкою психічного розвитку спостерігається більш низький рівень розвитку навчально-пізнавальної мотивації, викликаний вторинними відхиленнями у розвитку особистості в цілому. Серед бажаних видів діяльності діти називають, в основному, ігрову діяльність, що підтверджується специфікою психічного розвитку, викликаного затримкою психічного розвитку та домінуванням ігрової діяльності як провідної в період початку молодшого шкільного віку.

Згідно з результатами, отриманими за методикою «Бесіда з дітьми молодшого шкільного віку», було виявлено, що у дітей з затримкою психічного розвитку переважають поза навчальні мотиви. Їм характерне формальне ставлення до навчальної діяльності, що виявляється в орієнтації на придбання шкільного приладдя, форми тощо. Як правило, дітям з ЗПР подобаються уроки художньо-трудового циклу. З відповідей дітей було видно, що вони відвідують школу задля прогулянок на перервах, обідів в їдальні тощо. Слід зазначити, що діти з ЗПР ходять до школи з позитивними емоціями. Багато дітей хотіли йти в школу, тому що там цікаво, є нові друзі.

Узагальнюючи результати емпіричного дослідження особливостей розвитку пізнавального інтересу до навчальної діяльності у дітей молодшого шкільного віку з ЗПР, можна зробити наступні висновки:

- 1) у дітей молодшого шкільного віку із затримкою психічного розвитку в цей період ще не сформовано усвідомлене бажання і готовність переходу на новий рівень самосвідомості, а, отже, це свідчить про слабку внутрішню позицію школяра, слабка розвинений пізнавальний інтерес до навчальної діяльності.

2) рівень розвитку пізнавальних інтересів у дітей із затримкою психічного розвитку, недостатня готовність до зміни соціальної позиції, відсутність яскраво вираженого бажання вчитися вимагає організації своєчасної багатопланової корекційно-розвиваючої роботи, спрямованої на:

- активізацію пізнавальної діяльності дітей;
- постійне і систематичне знайомство дітей з процесом навчальної діяльності з метою підтримки стійкого пізнавального інтересу до навчання;
- формування емоційно-позитивного ставлення дітей до навчальної діяльності.

Проблема вивчення особливостей розвитку пізнавальних інтересів у дітей з затримкою психічного розвитку є надзвичайно важливою, оскільки, вирішивши її, ми допоможемо дітям із ЗПР полегшити процес навчання, а вчителям – знайти відповідні методи корекційного впливу. Тому перспективи подальших пошуків у напрямку дослідження ми вбачаємо у дослідженні рівнів сформованості компонентів пізнавальної активності, що дозволить нам виявити потрібні психолого-педагогічні умови, які будуть сприяти покращенню навчальної діяльності молодших школярів із затримкою психічного розвитку.

Література:

1. Вікова та педагогічна психологія. О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – К. : Просвіта, 2001. – 416 с.
2. Власова Т. А. Лубовский В. И. Митина Н. А. Дети с задержкой психического развития. М., 2015. – 452 с.
3. Готовність дитини до навчання / Упоряд. Максименко С. Д., Максименко К. С, Главник О. І. – К. : Мікрос – СВС, 2013. – 521 с.

4. Ляшенко Т. Д. Чому їм важко вчитися? Діагностика і корекція труднощів у навчанні молодших школярів // Вид. «Початкова школа» Київ, 2013. – 254 с.
5. Кулагина И. Ю. Возрастная психология : развитие ребенка от рождения до 17 лет / И. Ю. Кулагина. – М. : Изд-во УРАО, 2015. – 175 с.
6. Практикум по возрастной психологии : учеб. пособие / под ред. Л. А. Головей, Е. Ф. Рыбалко. – СПб. : Речь, 2008. – 688 с. : ил.
7. Немов Р. С. Психология : учеб. для студентов высш. пед. учеб. заведений : в 3-х кн. Кн. 3. Психодиагностика. Введение в научное психологическое исследование с элементами математической статистики / Р. С. Немов. – М. : ВЛАДОС, 2000. – 640 с.

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ РОБОТІ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ МАСОВОЇ ШКОЛИ

Бороган М. І.,

магістрант кафедри загальної педагогіки,

дошкільної, початкової та спеціальної освіти

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

м. Ізмаїл, Україна

Система професійної освіти зазнала змін, тому, по-перше, назріла необхідність підготовки висококваліфікованого педагога, здатного працювати з дітьми з особливими освітніми потребами. По-друге, кількість дітей з особливими освітніми потребами зростає. По-третє, сучасний освітній процес носить гетерогенний характер. По-четверте, сучасне суспільство стало більш гуманним і толерантним. Таким чином, завдання освітньої системи та політики на даний момент полягає у створенні моделі готовності майбутнього педагога до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами та перевірка на практиці її ефективності. До результатів створення моделі готовності майбутнього педагога до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами та перевірка на практиці її ефективності можна віднести наступні: особистісний, інформаційний та практичний компоненти готовності майбутнього вчителя до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами формуються в процесі викладання дисциплін психолого-педагогічного циклу [1, с. 119].

Використання в освітньому процесі активних та інноваційних методів навчання дозволяє сформувати високий рівень навчальної

мотивації і педагогічного мислення. Теоретична значимість створення моделі готовності майбутнього педагога до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами та перевірка на практиці її ефективності полягає в тому, що даний процес вносить певний внесок у теорію навчання і освіти у вищій школі, розширює і збагачує уявлення про змістовні та технологічні засади підготовки майбутнього вчителя до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах масової школи і відкриває перспективи для подальшого вдосконалення професійної підготовки фахівця в галузі освіти. Практична значимість створення моделі готовності майбутнього педагога до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами та перевірка на практиці її ефективності полягає в тому, що методика формування підготовки студентів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах масової школи в процесі навчальної, квазіпрофесійної і реальної педагогічної діяльності може бути застосована в процесі навчання педагога в будь-якій освітній галузі.

Зміни, що відбулися за останні десятиліття в економічному і політичному житті нашої країни, спричинили за собою модернізацію системи української освіти. Педагог повинен відповідати вимогам часу, знати свій предмет, любити дітей, бути компетентним фахівцем. Як було вказано раніше, сучасний освітній простір носить гетерогенний характер, тобто в умовах загальноосвітньої школи можуть навчатися всі діти, незалежно від їх національності, віросповідання, стану здоров'я [3, с. 220].

Численні дослідження показують, що успіх реалізації інклюзії безпосередньо залежить від позитивного ставлення до неї вчителів.

В інформаційній складовій моделі готовності майбутнього вчителя до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах масової школи нами виділяється система психолого-педагогічних знань про дітей з особливими освітніми потребами: специфічні особливості

формування пізнавальних процесів, емоційно-вольової сфери, поведінки. Саме це повинен враховувати вчитель на уроці.

Однак нас цікавить професійна підготовка майбутнього вчителя до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах початкової школи, що розуміється нами як процес і результат становлення професійних орієнтацій студентів і мотивів діяльності, освоєння суб'єктами навчання системи професійних знань про дітей з особливими освітніми потребами, формування умінь, розвитку необхідних навичок для ефективного здійснення діяльності по роботі в системі інклюзивної освіти.

Основу технології професійно-педагогічної підготовки складають різні форми і методи організації навчальної діяльності (лекції, семінари, лабораторно-практичні заняття, самостійна робота з літературою, психолого-педагогічні практикуми і безперервна педагогічна практика, заліки, іспити, ігрові, тренінгові, рефлексивні методи навчання, а також система позааудиторної роботи).

Результатом професійної підготовки є готовність фахівця, що володіє знаннями, вміннями і навичками по своїй спеціальності і вміє застосувати їх на практиці.

Готовність майбутніх учителів до роботи дітьми з особливими освітніми потребами в умовах масової школи передбачає особистісний компонент:

- внутрішня пізнавальна мотивація;
- професійне педагогічне мислення;
- активність і самостійність в оволодінні способами і засобами здійснення впровадження дітей з особливими освітніми потребами в освітній процес [2, с. 18].

Практичний компонент: вміння працювати з дітьми з особливими освітніми потребами і система необхідних для цього умінь (дослідні,

аналітико-діагностичні, прогностичні, конструктивно-проектувальні, організаторські, комунікативні, контрольні-оцінні, рефлексивні вміння, а також уміння цілепокладання). Кожен майбутній фахівець повинен володіти високим рівнем дидактичної культури.

Дидактична культура педагога, виконуючи індикаторну функцію, являє собою інтегрований об'єкт для моніторингу якості професійної діяльності конкретного педагога, системи педагогічної освіти, її ланок, установ, показник розвитку дидактичної культури суспільства. Дидактична культура як «міра і спосіб творчої самореалізації особистості» визначає професійно-особистісний розвиток педагога, що виразно виділяє її зростаючу розвиваючу функцію. Розвиваючи педагога, дидактична культура, удосконалює і процес навчання, задає імпульс розвитку системи освіти. У той же час складність завдань інноваційної освіти, невизначеність перспектив, багатоваріантність педагогічних інновацій, небезпека помилок і прорахунків, неприпустимість «педагогічного браку» ініціює стабілізуючу функцію дидактичної культури. Її стабілізуючу дію оберігає педагога від надмірного захоплення «педагогічною модою», а систему освіти – від інволюції. Баланс розвиваючої і стабілізуючої функції дидактичної культури забезпечить утворення необхідної стабільності розвитку [4, с. 11].

Сформованість компетенцій таких категорій, як спільна і індивідуальна навчальна і виховна діяльність учнів, контроль і оцінка формування результатів освіти, психолого-педагогічні технології навчання, в тому числі дітей з ООП, буде визначатися за такими індикаторами досягнень: знання варіантів відхилень в особистісному і соціальному статусі розвитку психіки людини, принципів складання і реалізації корекційних програм; вміння аналізувати структуру дефекту при різних відхиленнях в розвитку, складати корекційні програми супроводу дітей, які відчувають труднощі в навчанні і вихованні;

володіння навичками використання основних методів корекції труднощів у навчанні і вихованні, реалізації дидактичних прийомів при проведенні стандартних корекційних програм, планування спеціального освітнього процесу для групи, класу учнів з особливими освітніми потребами. Досягнення студентів перевіряються такими оцінними засобами, як аналіз педагогічних ситуацій; виконання і захист проекту програми супроводу, участь у діловій грі; реферат, повідомлення, есе по проблемній темі, залік.

Проведений аналіз психолого-педагогічної літератури дозволили нам розглянути особливості готовності майбутнього педагога до роботи з дітьми з обмеженими можливостями здоров'я в умовах масової школи.

Література:

1. Ленів З. П. Особливості реалізації інклюзії та підготовки відповідних фахівців: проблеми, досвід, перспективи. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. *Корекційна педагогіка та спеціальна психологія*: зб. наукових праць. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова. 2014. № 28. С. 119-123.
2. Макарова І. А. Підвищення кваліфікації педагогічних кадрів при переході загальноосвітніх установ до роботи в умовах інклюзії. *Наукове забезпечення системи підвищення кваліфікації кадрів*. 2013. № 2 (15). С. 18-25.
3. Морозов С. Особливості методики визначення рівнів сформованості дидактичної культури викладача. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету*. Серія: Педагогіка. 2009. № 2. С. 220-223.
4. Підготовка педагогів до роботи в умовах інклюзивного навчання. Вісник № 3. / Упор.: Юхимець І. В., Савчук Л. О. Рівне: РОІППО, 2012. 69 с.

НЕТРАДИЦІЙНІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Іванишин Л. І.,

*магістрант кафедри початкової та дошкільної освіти
Львівський національний університет імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

Ростикус Н. П.,

*кандидат педагогічних наук,
асистент кафедри початкової та дошкільної освіти,
заступник декана факультету педагогічної освіти
Львівський національний університет імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

Початкова школа перебуває в умовах швидкого розвитку науки, збільшення обсягу нової інформації та вимагає змін у теорії і практиці навчання. Одним з головних завдань шкільної освіти є розвиток активної інтелектуальної особистості, яка володіє знанням основ наук, має достатній рівень культури, здатна креативно мислити та творчо вирішувати життєві і професійні завдання. Тому постає питання впровадження таких форм організації навчання, які б посилили самостійну пізнавальну діяльність здобувачів освіти.

Протягом століть початкова школа накопичила чималий досвід навчання учнів, а стандартні уроки відіграли значну позитивну роль у цьому. Однак, уже в середині 70-х років минулого століття з'явилась тенденція до зниження інтересу учнів до класних занять. На практиці це реалізувалося впровадженням нестандартних уроків, які створюють умови для активної навчальної діяльності школярів, забезпечують їхній

інтелектуальний розвиток, усувають перевантаження навчальною програмою, здійснюють емоційний вплив на дітей, підтримують інтерес до навчання, формують навички взаємодії з іншими учасниками освітнього процесу.

Питанням використання різних форм організації навчання в початковій школі займалися М. Вашуленко, М. Клепар, Л. Лухтай, І. Підласий, К. Пономарьова, О. Савченко та інші.

Мета дослідження – розглянути зміст поняття «нестандартний урок».

У дидактико-методичній літературі ведеться дискусія щодо визначення поняття «нестандартні уроки», їхньої класифікації, ефективності та доцільності використання. Зокрема, М. Вашуленко розглядає нестандартні уроки як новий тип або клас уроків, які мають гнучку структуру, характеризуються особливою довірчою атмосферою між учасниками навчального процесу, що створює максимально сприятливі умови для перетворення здобувачів на активних суб'єктів цього процесу [3, с. 25].

І. Підласий вважає, що нестандартний урок – це імпровізоване навчальне заняття, яке має нестандартну структуру [4, с. 531].

Цікавою є думка М. Клепар та О. Прокопчук щодо основної мети нетрадиційних уроків: формування в учнів цілісного світогляду про навколишній світ, активізація їх пізнавальної діяльності; якості засвоєння сприйнятого матеріалу; створення творчої атмосфери в колективі учнів; виявлення здібностей учнів та їх особливостей; формування навичок самостійної роботи школярів з додатковою літературою, таблицями міжпредметних зв'язків, опорними схемами; активізація пізнавального інтересу учнів до матеріалу, що вивчається; ефективна реалізація розвивально-виховної функції навчання [1, с. 130].

Не існує єдиного погляду на класифікацію нестандартних форм навчання. О. Чекіна у своїх працях висловлює думку, що нетрадиційні форми уроків, які застосовуються в початковій школі можна згрупувати наступним чином: бінарні уроки; віршовані (римовані) уроки; інтегровані уроки; уроки-дискусії (урок-діалог, урок-диспут, урок-круглий стіл, урок-засідання); урок-дослідження (урок-знайомство, урок-панорама ідей, урок «Що? Де? Коли?»); уроки-звіти (урок-захист, урок-інтерв'ю, урок-екзамен, урок-концерт, урок-ерудит); уроки-змагання (урок-вікторина, урок-КВК, урок-мозкова атака, урок-турнір); уроки-мандрівки (урок-екскурсія, урок-марафон, урок-подорож); уроки-замальовки (урок-казка, урок-вистава) [6].

М. Вашуленко вказує про доцільність групування нестандартних уроків на такі: бінарні уроки, інтегровані уроки, віршовані (римовані) уроки, уроки-ігри. Найчисленнішою із запропонованих є група уроків-ігор, яка водночас передбачає шість основних форм організації навчання: уроки-дискусії; уроки-дослідження; уроки-звіти; уроки-змагання; уроки-мандрівки; уроки-сюжетні замальовки [3, с. 26].

Іншу, більш розгалужену класифікацію пропонує І. Малафіїк. На наш погляд, вона є досить масштабною і чітко не сформованою, але також автор наголошує, що «єдиного підходу до класифікації таких уроків немає і, на наш погляд, запровадити одну яку-небудь класифікаційну схему – означало б знищити саму ідею нетрадиційності» [2, с. 283].

До переваг нестандартних уроків науковці О. Вашуленко, І. Підласий, О. Савченко відносять такі характеристики: вони дають змогу відійти від шаблонів, зробити навчальний процес більш захопливим та різноманітним, забезпечують розвиток творчого потенціалу вчителя, дають змогу педагогу побачити як поведуться його вихованці в незвичних для них умовах навчання та як змінюється спосіб їхнього мислення [5].

Однак, незважаючи на згадані вище переваги, нестандартні уроки мають і недоліки, а саме: відсутність напруженої пізнавальної праці, невисоку результативність роботи, великі затрати часу, необхідність додаткової підготовки до уроку [5].

Отже, нестандартні уроки позитивно впливають на освітній процес у сучасній школі, адже вони націлені на активізацію навчально-пізнавальної активності учнів, здійснюють вплив на їхню емоційну сферу, розвивають творче мислення, викликають стійкий інтерес до навчання. Однак, використання цих уроків потребує розумного дозування та врахування специфіки навчального предмета і вікових особливостей школярів. Такі заняття неможливо застосовувати систематично під час вивчення будь-якої теми, а варто використовувати час від часу, щоб урізноманітнити освітній процес, підвищити мотивацію вивчення предмета.

Література:

1. Клепар М. Вплив нетрадиційних уроків на навчання молодших школярів / М. Клепар, О. Прокопчук // Освітній простір України. – 2014. – Вип. 1. – С. 129 – 135.
2. Малафіїк І. В. Дидактика: навч. посіб. / І. В. Малафіїк. – К.: Кондор, 2005. – 398 с.
3. Методика навчання української мови в початковій школі: навч.-метод. посіб. для студ. ВНЗ / За наук. ред. М. С. Вашуленко. – К.: Літера ЛТД, 2011. – 364 с.
4. Підласий І. П. Педагогіка: Новий курс: підручник для студентів вищих навчальних, закладів. У двох книгах. Книга 1: Загальні основи. Процес навчання / І. П. Підласий – М.: Гуманітарний видавничий центр ВЛАДОС, 2008 – 576 с.

5. Сидоренко Т. О. Типові та нетипові форми організації навчання / Т. О. Сидоренко // Управління школою. – 2004. – №14. – С. 6-8.
6. Чекіна О. Нестандартні форми проведення уроку // Початкова освіта. – 2004. – № 5. – С. 2-13.

ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ІНКЛЮЗИВНІЙ ОСВІТІ

Манчук О. Г.,

студентка педагогічного факультету

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

м. Ізмаїл, Україна

Сучасна українська освітня система розвивається в напрямку всебічного розвитку особистості з урахуванням освітніх потреб всіх учнів. У зв'язку з цим особлива увага приділяється проблемі доступності освіти для осіб з обмеженими можливостями здоров'я, що вирішується за допомогою інклюзивної освіти. Інклюзивний підхід в освіті ґрунтується на врахуванні особливих потреб учнів, реалізації навчального процесу на основі цих потреб через включення всіх учнів в освітній процес [4, с. 45]. В даний час пред'являються високі вимоги до організації процесу інклюзивної освіти, які передбачають пошук ефективних педагогічних технологій для реалізації даного процесу. Внаслідок цього, актуальним стає використання в освітньому процесі інноваційних технологій.

Особливості та можливості інноваційних технологій в інклюзивній освіті були сформульовані з використанням теоретичних методів: підбір та аналіз публікацій з проблеми.

Інноваційні технології являють собою нові способи і методи взаємодії педагогів і учнів, що забезпечують ефективне досягнення результату педагогічної діяльності. Застосування і розвиток інноваційних технологій, що включають телекомунікаційні системи і комп'ютерну техніку, в процесі інклюзивної освіти пов'язано з динамічним, інтенсивним характером сучасного суспільства. Дані технології сприяють швидшому зближенню людини з соціумом, сприяють формуванню і розвитку певного рівня освіти, культури, світогляду, інтелектуальних здібностей [3, с. 210].

Використання інноваційних технологій в процесі навчання осіб з обмеженими можливостями здоров'я розкриває можливості розвитку їх комунікативних навичок, підтримки спілкування з викладачами, тьюторами, іншими учнями, що сприяє інтеграції учнів з обмеженими можливостями здоров'я в суспільство [5, с. 284].

Дані можливості реалізуються за допомогою використання в освітньому процесі технічних засобів. Відбір матеріально-технічного оснащення в рамках інклюзивної освіти визначається співвідношенням максимальної варіативності та інваріантності всіх його складових [1, с. 80]. Так, для учнів з порушенням слуху необхідні звукопідсилюючі, мультимедійні технічні засоби, технології бездротової передачі звуку, які дозволяють здійснювати обмін інформацією в доступних формах, компенсуючи слухову функцію.

Навчання осіб з порушенням зору також вимагає наявності в освітній організації спеціального обладнання: відеозбільшувачі, електронні лупи, брайлівська комп'ютерна техніка, програми синтезатори мови та інші, які не потребують використання зорової функції. Особливість даних технічних засобів полягає в перетворенні комп'ютерної інформації в доступні для учнів з порушенням зору форми, тобто може

полягати в посиленні залишкового зору або перетворенні візуальної інформації в аудіо і тактильні сигнали [2, с. 12].

Навчання осіб з порушеннями опорно-рухового апарату передбачає використання в освітньому процесі системи комп'ютерної техніки, операційного забезпечення, пристосованих для користування інвалідами, що дозволяють проводити введення-виведення інформації в доступних для даних осіб формах: наприклад, спеціальні можливості Windows (екранна клавіатура) [4, с. 46].

Для учнів з соматичними захворюваннями, викликаними різними порушеннями фізичного характеру, які виникли в результаті психологічного розладу або травми, досить передбачити з боку освітньої організації ергономічні вимоги до навчальних матеріалів. Це дозволяє учням самостійно визначати більш комфортний варіант виконання навчального завдання, наприклад, вибрати тип, розмір шрифту друкованого тексту, Змінити колір тексту, змінити яскравість, контрастність і розмір графічних файлів в тексті [5, с. 285].

Виходячи з вищесказаного, можна виділити основні функції інноваційних технологій в інклюзивній освіті:

- компенсаторна: технічна підтримка з метою полегшення читацької та письмової діяльності;
- дидактична: викладацька підтримка в застосуванні інноваційних технологій з метою створення відповідної освітньої сфери та освітніх ресурсів;
- комунікаційна: комунікативна підтримка для участі в системах мережевої взаємодії [5, с. 286].

Саме з введенням в освітній процес інноваційних технологій, втілених у комплексному об'єднанні засобів комунікації у сфері інформаційної взаємодії, з'являються передумови формування відкритої освіти. Використання інноваційних технологій в інклюзивну освіту

спричиняє підвищення ефективності організації пізнавальної діяльності учнів, яка ґрунтується на такій можливості комп'ютера, як максимальна індивідуалізація процесу навчання з одночасним збереженням його цілісності, за допомогою постійного розвитку навчальних програм [2, с. 12].

Використання в рамках інклюзивної освіти інноваційних технологій дозволяє досягти наступних результатів:

- створення єдиного освітнього простору;
- ефективність взаємодії всіх суб'єктів освітнього процесу;
- удосконалення методів, змісту та організаційних форм навчання, пов'язане з вимогами сучасного суспільства до рівня освіти особистості та її особливостями.
- максимальне розкриття інтелектуального потенціалу учня, формування навичок самостійного придбання знань і здійснення різних видів самостійної діяльності, пов'язаної з обробкою інформації [3, с. 211].

Тому можна сказати, що сучасні освітні організації, що реалізують ідеї інклюзивної освіти, стають інноваційними, так як процес навчання будується на основі оригінальних педагогічних ідей та інноваційних технологій, що являє собою втілення нової освітньої практики в рамках інклюзивної освіти.

Таким чином, можна стверджувати, що використання інноваційних педагогічних технологій в процесі навчання осіб з обмеженими можливостями здоров'я відрізняється ефективністю, що виявляється у швидкій інтеграції людини в суспільство, розвитку його комунікативних навичок, освоєнні певного рівня освіти за рахунок варіативності використання в освітньому процесі інформаційно-технічних засобів.

Література:

1. Гладкова М. М., Ваганова О. І., Смирнова Ж. В. Технологія проектного навчання в професійній освіті // Проблеми сучасної педагогічної освіти. 2018. № 58-3. С. 80-83.
2. Груздева М. Л., Смирнова Ж. В. Результати впровадження моделі управління самостійною роботою учнів в освітній процес // Педагогіка. 2017. № 1. С. 12-23.
3. Кутєпов М. М., Ваганова О. І., Трутанова А. В. Можливості здоров'язберігаючих технологій у формуванні здорового способу життя // Гуманітарні науки. 2017. Т. 6. № 3 (20). С. 210-213.
4. Петровський А. М., Ваганова О. І., Кутєпова Л. І. Правові аспекти створення інклюзивного освітнього середовища // Педагогіка. 2018. Т. 7. № 1 (22). С. 45-48.
5. Смирнова Ж. В., Ваганова О. І., Трутанова А. В. Перспективи використання хмарних технологій в освітньому процесі // Педагогіка. 2017. Т. 6. № 3 (20). С. 284-286.

СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ

«УКРАЇНА У ВІДЗЕРКАЛЕННІ РЕЙТИНГУ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ СУЧАСНОСТІ»

Артеменко С. Б.,

кандидат соціологічних наук, доцент,

доцент кафедри соціології

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана

м. Київ, Україна,

Черьомухіна О. К.,

студентка факультету управління

персоналом, соціології та психології

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана

м. Київ, Україна

В сучасних умовах процеси глобалізації стають викликом для більшості національних держав, незважаючи на їх просторове розміщення чи рівень політичного, економічного і культурного розвитку. При цьому у вітчизняній науці залишаються поза увагою дослідження щодо ризиків глобалізації для України та визначення шляхів подолання її негативних проявів, що вимагає більш поглибленого розгляду даної проблематики.

За останній рік наша країна піднялася на три рядки в рейтингу глобалізації і розташувалася на 44 місці серед 191 держави [1]. Про це свідчать дані звіту швейцарського науково-дослідного інституту «KOF Index of Globalization 2014», в якому визначено індекс глобалізації –

щорічний світовий рейтинг рівня глобалізації. Інформацією для експертного аналізу послужили дані за 2011 рік впливових міжнародних організацій, таких як Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, ЮНЕСКО та інші. Значення цього індексу, яке коливається від 0 до 100 балів, формується шляхом оцінки 24 показників і об'єднує три основні групи глобальної інтеграції: економічну глобалізацію (обсяг міжнародної торгівлі, рівень міжнародної ділової активності, торговельні потоки, міжнародні інвестиції, тарифна політика, обмеження і податки на міжнародну торгівлю); соціальну глобалізацію (рівень культурної інтеграції, відсоток іноземного населення, міжнародний туризм, міжнародні особисті контакти, обсяг телефонного трафіку, поштових відправлень, транскордонних грошових переказів, інформаційні потоки, розвиток інформаційно-комунікаційної інфраструктури); політичну глобалізацію (членство держав у міжнародних організаціях, участь у міжнародних місіях, ратифікація міжнародних багатосторонніх договорів, кількість посольств і інших іноземних представництв в країні і тощо).

Чим вище значення індексу держави, тим більше вона є залученою в світові процеси. В сучасних умовах поточне значення українського індексу глобалізації досягло історичного максимуму і склало 68,85 бали, що дозволило нашій державі розташуватися в рейтингу між Йорданією (69,46) та Ісландією (68,66), а також випередити одразу трьох географічних сусідів – Росію (65,42), Молдову (64,12) і Білорусь (59,85). Найбільш схильною до глобалізації виявилася політична сфера (86,05) України, а найменш – соціальна (60,06). Зростання значення вітчизняного індексу у порівнянні з минулими роками багато в чому стало можливим завдяки істотному прогресу в питаннях інформаційних потоків і культурного співробітництва [2].

Варто відзначити й негативні чинники зростання індексу глобалізації для вітчизняного суспільства. Зокрема, глобалізація

соціальних і економічних процесів стала базою і для глобалізації злочинності, яка стає більш організованою й транснаціональною. Збільшується незаконна міграція, торгівля наркотиками, відмиванні «брудних» коштів. Перелік загроз глобалізації можна значно розширити. Так, серед інших викликів глобалізації для України також виокремлюють демографічну кризу як наслідок долучення нашої держави до світових міграційних процесів і результат внутрішніх політичних та соціально-економічних проблем: поширення тероризму, піратства, наркобізнесу, транскордонної організованої злочинності, відмивання брудних грошей, незаконної міграції, торгівлі людьми, кіберзагрози; надмірне антропогенне навантаження на довкілля, що стає наслідком зростаюче забруднення природного середовища, глобальні зміни клімату, збільшення дефіциту продовольства, питної води, небезпечні техногенні аварії, епідемії, які загрожують населенню; конфлікт між уніфікуючими тенденціями глобалізації та національними соціально-культурними традиціями тощо [3, с. 112-122].

На сьогодні наша країна перебуває на 4-му місці у світі за обсягами нелегальної міграції людей (4,2 %). За коефіцієнтом свободи від корупції (2,3 за десятибальною шкалою) та за обсягами відмивання грошей Україна входить до 30 найнепривабливіших країн світу. Рівень незаконного використання інтелектуальної власності в Україні становить 91 % в усіх сферах діяльності. За цим показником вона на 4 місці в нижній частині списку, поступаючись лише Китаю – 95 %, Росії та Індії – 93 % [4, с. 196-209].

Одна з найбільших загроз глобалізаційних процесів сучасності пов'язана з масовим безробіттям та мобільністю робочої сили. Масова міграція населення набуває глобальних рис і перетворюється на серйозне джерело загострення соціально-економічної ситуації в світі. За даними

ООН, щороку в пошуках роботи і кращих умов життя емігрує до 20 млн. осіб.

В цьому контексті Україна виступає країною прийому емігрантів і водночас країною, що зумовлює імміграцію. Сьогодні Україна більше експортує робочих рук, ніж товарів. Частка трудових мігрантів з України у відсотковому відношенні до кількості населення – найвища серед інших країн. За результатами дослідження, проведеного експертами європейської комісії «Caritas International» в 2011 році приблизно 4,5 млн. трудових мігрантів з України перебували за кордоном. За іншими оцінками, ця цифра коливається від 2 до 7 мільйонів [5, с. 6-7].

Для України протягом останніх п'яти років масштабними стали внутрішні вимушені міграційні переміщення, викликані збройним конфліктом на Донбасі. Масові внутрішні міграційні переміщення українців також були пов'язані з техногенними та екологічними катастрофами (аварія на ЧАЕС). Українськими вченими детально досліджені тенденції зовнішніх трудових міграцій, робляться спроби оцінити роль грошових переказів мігрантів в динаміці, досліджено життєві стратегії мігрантів, оцінено наслідки трудових міграцій для мігрантів та їхніх сімей. Проте питання впливу трудових міграцій на соціально-економічний розвиток залишаються не достатньо дослідженими.

Підсумовуючи все вище зазначене можна дійти висновку, що глобалізація як достатньо нове та не достатньо вивчене явище привносить багато викликів та небезпек загалом. Україна постає перед необхідністю протистояти глобалізаційним викликам сучасності і має для цього значні перспективи. Зокрема, в контексті забезпечення сталого розвитку за національною державою зберігаються центральні позиції і переваги у виконанні завдань національної безпеки, боротьбі з регіональним та міжнародним тероризмом, злочинністю, наданням соціальних послуг,

регулюванням ринку, контролем над видобутком природних ресурсів і регулюванням міграції, вирішенням міжетнічних і культурних проблем тощо. Крім того, Україна має у своєму розпорядженні досить потужний людський і науково-технічний потенціал, який сприятиме ефективній протидії глобальним викликам сучасної цивілізації.

Література:

1. Міграція в Україні. Факти і цифри [Електронний ресурс] // Міжнародна організація з міграції (МОМ). Представництво в Україні. – Режим доступу: http://iom.org.ua/ua/pdf/Facts&Figures_b5_ua_f.pdf.
2. Украина поднялась на 3 строчки в глобальном рейтинге глобализации и заняла 44-е место/ Подберезный К. [Електронний ресурс] / К. Подберезный. – Режим доступу: <http://www.capital.ua/ru/publication/18509-indeks-urovnya-globalizatsii-stranmira-kof-indexof-globalization>.
3. Самойлов О. Ф. Місце України у світових глобальних процесах / О. Ф. Самойлов // Проблеми міжнародних відносин: Зб. наук. пр. – К.: КиМУ, 2011. – Вип. 3. – С. 112-122.
4. Манзя М. В. Соціальний вимір глобалізації / М. В. Манзя // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2008. – Вип. 32. – С. 196 – 209.
5. Кіпень В. П. Міграційний потенціал України / В. П. Кіпень, М. В. Авксентьев. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2011. – 112 с.

МЕДИЧНІ НАУКИ

АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ МЕДИЧНИХ УСТАНОВ В ПРОЦЕСІ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЗМІН В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Берч С. С.,

*судовий експерт сектору дослідження наркотичних
засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів
відділу досліджень матеріалів, речовин і виробів
Закарпатський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр
Міністерства внутрішніх справ України
м. Ужгород, Україна*

Петрук В. В.,

*завідувач сектору фізико-хімічних досліджень
відділу досліджень матеріалів, речовин і виробів
Закарпатський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр
Міністерства внутрішніх справ України
м. Ужгород, Україна*

Ефективність роботи медичних закладів та якість наданих медичних послуг вважається основною цільовою функцією системи охорони здоров'я, тому в багатьох країнах імплементовані та функціонують програми забезпечення якості медичної допомоги, які закладені в основу національної політики в галузі охорони здоров'я. Ефективність роботи медичного закладу визначається за допомогою комплексних показників, котрі відображають поточні показники процесу

діяльності медичних закладів, де результати від застосування відповідних реформ, програм та заходів у даній сфері.

Українські медичні заклади не спроможні забезпечувати відповідну медичну систему в задовільному стані, через наявність системи не платності за надані медичні послуги. Медичні установи, яким надано статус державних та комунальних установ, фінансуються з державного бюджету, де розмір грошових нарахувань є досить мінімальним, та котрі відповідно до встановлених норм не мають можливості залучати додаткові асигновані кошти, як наслідок медичні заклади вдаються до використання напівлегальних схем, де імовірність відслідкувати тіньовий грошовий потік є мінімальною, що призводить до формування корупційних схем та зв'язків в медичних закладах та і в самій системі охорони здоров'я в загальному [4, с. 5].

Тому у 2015 році Уряд країни вирішив ініціювати реалізацію трансформаційної реформи в системі охорони здоров'я, задля покращення загального стану здоров'я населення та формування фінансового захисту від надлишкових витрат «з кишені», ініціюючи підвищення ефективної діяльності медичних закладів, оновлення віджилої системи у сфері надання послуг та надання ефективного доступу до якісних медичних послуг.

Кабінетом Міністрів України було затверджено сформульовану у концептуальному установчому документі Стратегію з фінансування системи охорони здоров'я, а в жовтні 2017 року було ухвалено новий Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення», де в статуті було визначено процес регулювання фінансових дій в системі охорони здоров'я, також було сформовано відповідний пакет підзаконних нормативно-правових актів, який сформував непохитні правові та політичні положення для імплементації новітніх механізмів фінансування охорони здоров'я.

Процес імплементації даної реформи передбачав поетапну реалізацію, де перший етап передбачав втілення новітніх механізмів у первинній медичній допомозі, а другий – на вторинній і третинній, а період імплементація другого етапу запланований на 2020 рік, який поступово втілювався у даному році, у зв'язку із світовою пандемією.

Урядом країни було сформовано відповідну структуру 1 квітня 2018 року, яка виступає монополістом у сфері медичних послуг – Національну службу здоров'я України (далі – НСЗУ), яка являється національним страховим органом та забезпечує населення відповідним гарантованим пакетом медичних послуг в діапазоні визначеного фіскального простору. Впродовж декількох місяців після створення даної служби від липня 2018 року відбувся процес укладання договорів з надавачами первинної медичної допомоги, де застосовувалися формули фінансування на основі капітаційної ставки.

Усі послуги для пацієнтів покривають на 100 % з державного бюджету, де НСЗУ здійснює оплату закладу первинки за кожного підписаного пацієнта. З січня по липень 2019 року НСЗУ виплатила закладам первинної медичної допомоги 9,5 млрд грн. Відповідно до статистичних даних оприлюднених Міністерством охорони здоров'я, станом на липень 2019 року більше 28 мільйонів українців уклали декларації з сімейними лікарями для надання первинної медичної допомоги. Згідно із результативними показниками нещодавнього проведеного опитування демонструють задоволеність якістю надання медичної допомоги на первинній ланці близько 76 % населення.

Паралельно з реалізацією новітніх механізмів у первинній медичній допомозі уряд розпочав в 2017 році забезпечувати медичні установи найнеобхіднішими лікарськими препаратами задля амбулаторного лікування у рамках Програми «Доступні ліки» [2].

В системі охорони здоров'я продовжувалась реорганізація мережі закладів, в основному за рахунок реорганізації дільничних та малопотужних міських лікарень в лікарські амбулаторії з подальшим введенням їх до складу Центрів первинної медико-санітарної допомоги. Фельдшерсько-акушерські пункти вводяться в склад Центрів первинної медико-санітарної допомоги як відокремлені структурні підрозділи [3].

У результаті імплементації відповідних реформ зростатиме якість медичних послуг державних і комунальних закладів охорони здоров'я, відповідно зростатиме й рівень конкуренції в галузі медицини. Планується застосування прагматичного підходу та доказову медицину в країні, завдяки чому буде створено державно-приватне партнерство, передусім у галузі лабораторної діагностики [1, с. 139].

Таким чином, ефективність роботи медичного закладу відображає зусилля управлінців у галузі охорони здоров'я з перетворення витрат у якість. Загальні показники економічної ефективності, котрі потрібні для формування найбільш оптимальних варіантів фінансування, та зможуть допомогти у черговості реалізації відповідних реформ в умовах обмежених фінансових ресурсів.

Отже, задля підвищення ефективності роботи медичного закладу у сфері управління системою охорони здоров'я необхідно передбачати забезпечення обґрунтованої стратегії та тактики розвитку загальної системи охорони здоров'я; удосконалити організаційні форми всіх ланок системи охорони здоров'я; забезпечити поточну модернізацію матеріально-технічної бази галузі та оновлення технологій; забезпечити залучення інвестиціям у сферу охорони здоров'я та мотивувати медичних працівників та контроль за забезпеченням ефективної роботи медичного закладу і загалом всієї системи охорони здоров'я.

Література:

1. Ковалишин О. С. Продукційна система нечіткої логіки для оптимізації планів відновлювальної терапії : дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук. Системи та засоби штучного інтелекту. Міністерство освіти і науки України, Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2019. С. 137–148.
2. Офіційний сайт ВООЗ. Спільний звіт ВООЗ та Світового банку. Україна: огляд реформи фінансування системи охорони здоров'я 2016–2019. URL: <https://www.euro.who.int/en/home> (дата звернення 10.10.2020).
3. Офіційний сайт Центру медичної статистики МОЗ України. Медичні кадри та мережа закладів охорони здоров'я системи МОЗ України за 2018-2019 роки. URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/MMXIX.html> (дата звернення 10.10.2020).
4. Черненко З., Надтока О., Сердюк К. Як підвищити ефективність роботи державних та комунальних закладів охорони здоров'я? Київ. 2015. 60 с. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/28837.pdf> (дата звернення 10.10.2020).

ТУРИЗМ ТА РЕКРЕАЦІЯ

РОЗВИТОК КОНЦЕПЦІЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ МІСТА НА ФОРМУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО МІСЬКОГО БРЕНДУ

Дичковський С. І.,

кандидат педагогічних наук, доцент,

директор Інституту практичної культурології та арт-менеджменту

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

м. Київ, Україна

Складні виклики глобалізації, процеси світової урбанізації, перехід від індустріального до інформаційного суспільства призвели до переоцінки поглядів на місто як на особливий виток розвитку культури і цивілізації. Феномен міста як центру зосередження людського капіталу, в умовах втрати своїх основних промислових функцій, вимагає нового погляду на освоєння і використання міського культурного простору. Невід'ємним компонентом розвитку міста є постійне створення культурних символів і цінностей, які перетворюють його простір в зосередження місць традиційних екскурсійних маршрутів, пов'язаних з історико-культурною та промисловою спадщиною, творчу лабораторію диверсифікованих туристичних послуг, взаємодії старих і нових смислів урбанізованого суспільства. Соціокультурний простір міста як відображення глобальних і локальних історичних подій, інтенсивного суспільного життя, освітніх та комунікаційних зв'язків, різнопланових напрямків мистецтва, має невичерпний потенціал об'єктів для реалізації рекреаційних практик, розширюючи концептуальні межі туристського сприйняття окремих регіонів і країни в цілому.

Унікальні міські квартали з особливою атмосферою, в умовах споживання туристами символів «своєї» й «інших» культур та нав'язування чужим місцевостям своїх смислів [1, с. 25–35], можуть стати ядерними атракціями відродження національної ідентичності, майстернями творення нових культурних образів не лише історичних міст чи столиць, але й більшості урбанізованих територій, які намагаються активно розвивати міський туризм в добу постіндустріальної економіки [2]. Аналіз розвитку нових форм культурних об'єктів в ряді міст показує, що вони можуть розширити потенціал міського туризму. Зокрема, пропозиції культурних просторів з організації дозвілля та розваги туристів засвідчує, що їх можна віднести до об'єктів культурно-дозвіллевого туризму як одного з виду культурного туризму.

На зміну промисловим підприємствам в історичних районах міст з'являються заклади, що належать до сервісних галузей, однією з яких є туризм, за допомогою міських туристичних маршрутів укріплюються культурні зв'язки, в умовах розробки стратегій сталого розвитку набувають поширення окремі напрямки міського туризму, відбуваються тематичні дослідження досвіду реалізації проєктів в міському просторі, так звані case-study [3, с. 234–248]. Зокрема, вплив міського туризму на функціонування і стратегії розвитку міст Західної Європи, серед яких Антверпен (Бельгія), Копенгаген (Данія), Единбург, Глазго (Великобританія), Генуя (Італія), Гамбург (Німеччина), Ліон (Франція) та Роттердам (Нідерланди), проаналізували вчені Європейського інституту порівняльних міських досліджень Університету Еразмус (м. Роттердам, Нідерланди) Л. Берг, Й. Борг та Й. Меер. [4].

Сьогоднішній турист прагне не лише ознайомитися з культурними артефактами дестинації, але й отримати неповторне враження від атмосфери місця, зрозуміти «душу» міста, сформувані свій власний його образ, зрозуміти стиль, темп і характер життя його жителів

[5]. збагативши свою інтелектуальну і духовно-емоційну сферу новими знаннями і спогадами. Тай сам туризм, як тимчасова зміна місця перебування з пізнавальною, культурною, релігійною, рекреаційною, комерційною, діловою метою, першочергово сформувався і розвивався переважно в середовищі міської культури і міського способу життя.

Соціокультурний простір міста це поєднання зовнішнього міського середовища, вираженого в унікальній архітектурі, пам'ятниках, ландшафтно-паркових комплексах, а також неповторного внутрішнього світу міста, що проявляється у ціннісних установках і вдачі його жителів, що є одним з найважливіших об'єктів туристського тяжіння [6]. Міське середовище стає величезною цінністю, найбільш стійким і найменш схильним до будь-яких криз продуктом і товаром. До чинників, які впливають на розвиток соціально-культурної інфраструктури сучасного міста відносять: збільшення бюджету вільного часу і доходів міського населення; дискретність дозвілля, пов'язана з відходом від жорсткої регламентації робочого і вільного часу; розвиток різноманітних видів і форм дозвіллевої діяльності, що призводить до підвищення щільності об'єктів соціально-культурної інфраструктури; насичення соціально-культурної інфраструктури інформаційними технологіями, поява мобільних додатків і сервісів, що сприяють організації дозвіллевого середовища міста; створення віртуальних дозвіллевих спільнот, які динамічно перетворюються в реальні [7].

Розглядаючи проблеми міста крізь призму культурологічного підходу, ряд зарубіжних науковців звернули увагу на особливості формування культурного простору як своєрідного ідентифікаційного коду місця, носія і транслятора культурної інформації [8, с. 128–147]. Зокрема американський архітектор К. Лінч досліджуючи міське середовище, зробив висновок, що місцеві жителі сприймають міський ландшафт як своєрідну знакову систему, що мало практичну значимість для подальшої

розробки теорії міського планування і започаткувало ідею ментального образу міста і ментальних карт. Як зауважує К. Лінч, жодне американське місто не утворює гармонійне середовище, навіть незважаючи на те, що невеликі міста мають окремі гарні райони, тому не дивно, що у більшості американців практично немає уявлення, що може означати гармонійне оточення в сенсі щоденного захоплення, а отже городяни, на відміну від туристів, набагато рідше відвідують місця символічного й історичного характеру [9].

Відомий фахівець в області вивчення урбаністичних, культурних і економічних трансформацій сучасних міст, Шарон Зикін – професор в Бруклін-коледжі і Міському університеті Нью-Йорка, розглядає різні аспекти формування культурного простору мегаполісів Америки в 80-90-их роках двадцятого століття, шляхом підвищення значущості ролі культури. У своїх книгах «Життя в лофт» та «Ландшафт влади», дослідниця соціології міста, показує яким чином сучасне мистецтво стає катализатором міських змін за рахунок виробництва абстрактних продуктів й розвитку культурного туризму, та критикує неконтрольовані процеси джентрифікації.

Традиційно основу розвитку міського туризму становили європейські столиці. Кожен з них наділений своїм незрівнянним колоритом, кожен має унікальну і самобутню історію, давні історичні традиції, події, легенди, спогади. Лондон і Париж отримали перші місця по сукупному туристичному потенціалу серед європейських столиць. При його визначенні проводилася оцінка природно-географічного положення міст, історичних умов формування і розвитку, історико-культурного потенціалу та туристичної інфраструктури. У десятку лідерів серед європейських столиць також потрапили Берлін, Москва, Мадрид, Амстердам, Афіни, Відень і Прага. Кожен з цих міст формує своє власне обличчя, свій унікальний імідж серед міських туристів. Взагалі, кожна

столиця Європи знайшла свій унікальний імідж, кожна привертає свій власний сегмент міських туристів.

Література:

1. Кимелев Ю. А. Урри Дж. Социология за пределами обществ. Мобильности двадцать первого столетия // Социологическое обозрение. 2001. Т. 1, № 1. С. 25–35.
2. Maitland R., Ritchie B. City tourism: national capital perspectives. UK: CabInternational, 2010. 279 p.
3. Семенова Л. В., Мутавчи Е. П. Социокультурное пространство города как ресурс развития туристской дестинации // Научный результат. Технологии бизнеса и сервиса. 2017. № 3. URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/sotsiokulturnoe-prostranstvo-goroda-kak-resurs-razvitiya-turistskoj-destinatsii> (дата обращения : 19.12.2019).
4. Berg L. Urban tourism: performance and strategies in 8 European cities / L. Berg, J. Borg, J. Meer // European Institute for Comparative Urban Research, Erasmus University. Rotterdam, 1995. URL : cabdirect.org. (viewed on April 20, 2018).
5. Замятин Д. Н. Мета география. Пространство образов и образы пространства. Москва : Аграф, 2004. 512 с.
6. Семенова Л. В., Мутавчи Е. П. Социокультурное пространство города как ресурс развития туристской дестинации // Научный результат. Технологии бизнеса и сервиса. 2017. № 3. URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/sotsiokulturnoe-prostranstvo-goroda-kak-resurs-razvitiya-turistskoj-destinatsii> (дата обращения : 19.12.2019).
7. Долженкова М. И, Мурзина О. Б. Некоторые тенденции развития социально-культурной инфраструктуры постиндустриального города // Вестник ТГУ. 2014. № 2 (130). URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/nekotorye-tendentsii-razvitiya-sotsialno->

kulturnoy-infrastruktury-postindustrialnogo-goroda (дата обращения : 05.10.2018).

8. Мастеница Е. Н. Культурное пространство города как предмет исследования и объект познания : междисциплинарный подход // Петербургские исследования. 2011. № 3. С. 128–147.

9. Линч К. Образ города / пер. с англ. В. Л. Глазычев ; сост. А. В. Иконников ; под ред. А. В. Иконникова. Москва : Стройиздат, 1982. 328 с.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНО- РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКАРПАТТІ

Оводов В. О.,

*старший судовий експерт сектору дослідження
наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів
та прекурсорів відділу досліджень матеріалів, речовин і виробів
Закарпатський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр
Міністерства внутрішніх справ України
м. Ужгород, Україна*

Кардач Н. В.,

*судовий експерт сектору фізико-хімічних досліджень
відділу досліджень матеріалів, речовин і виробів
Закарпатський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр
Міністерства внутрішніх справ України
м. Ужгород, Україна*

Територія Закарпаття являється унікальною областю західного регіону України в історико-культурному, природному та географічному

планах, а область знаходиться в центрі Європи, для якої характерними ознаками є найпрестижніший та найпривабливіший туристичний регіон країни [2, с. 154].

Сучасний стан та перспективи розвитку туристично-рекреаційної галузі були та залишаються одними з найкращих в Україні, в межах Закарпаття, яке традиційно вважається областю Карпатського регіону [6, с. 47].

Дана область займає дуже вигідне геополітичне положення, зі знаходиться в географічному центрі Європи та межує з чотирма її країнами, де в результаті дане вигідне географічне розташування та наявність рекреаційних ресурсів надає можливість розвивати різні напрями туристичної діяльності [3, с. 158].

Оцінюючи рекреаційно-ресурсний потенціал та наявний багатолітній досвід та здобутки і напрацювання у туристично-рекреаційній галузі являються доволі кардинальною передумовою стосовно пріоритетного розвитку туристично-рекреаційної індустрії, де виконавці зосереджені як на внутрішнього консумента, так і надання високоякісних послуг для іноземних подорожуючих [6, с. 48].

Аналізуючи природно-рекреаційні можливості області складають 5,2 % об'ємного та 5,1 % вартісного потенціалу природно-рекреаційних ресурсів України, і являється унікальною екологічною системою заходу України з різноманітним рельєфом та кліматичними умовами [3, с. 158].

В межах регіональної економічної системи Закарпатської області здійснюють діяльність більше ніж 330 дитячих закладів відпочинку, 70 туристичних баз розміщених у прекрасних куточках Карпатських гір, 60 санаторіїв та 30 баз відпочинку, які в основному зосереджені неподалік до мінеральних джерел, яких в межах даного регіону розташовано близько 300, які є різноманітними за хімічним складом та лікувальними властивостями.

В умовах сьогодення в межах Закарпатської області здійснюють діяльність понад 50 зареєстрованих та ліцензованих туристичних установ, котрі надають туристичні послуги для туристів, які прибувають з різних куточків світу та країни [2, с. 154].

Згідно із Програмою розвитку туризму та курортів Закарпатської області на 2016–2020 рр. [5], у відповідності до наявного природно-ресурсного забезпечення та потенціалу, включно із історико-культурною спадщиною регіону, де пріоритетним напрямком розвитку туристично-рекреаційної індустрії являється розвиток наступних видів туризму задля оздоровлення та санаторно-курортного лікування туристів та становлення гірськолижного, зеленого та пізнавального туризму [2, с. 154].

Основними підходами задля розвитку та підвищення рівня результативності розвитку туристично-рекреаційної галузі являється:

- підготовка кваліфікованих фахівців для галузі;
- розроблення широкого асортименту нових продуктів рекреаційного туризму;
- використання гнучкої цінової політики;
- допомога держави в просуванні туристичних продуктів на світовий ринок;
- спільна робота регіональної влади і місцевого самоврядування в управлінні розвитком туристично-рекреаційної діяльності в регіональних об'єктах природно-заповідного фонду;
- залучення вітчизняних та іноземних інвестицій, мотивуючи їх участь, наприклад, спрощенням податкових обтяжень або прагненням ділових людей брати участь у розвитку регіону [1];
- розроблення та імплементація державної програми поліпшення всієї інфраструктури;
- ініціювання прийняття законодавства задля спрощення перетину кордону особам, що прямують на оздоровлення і відпочинок;

– розширення виробництва продукції із застосуванням символіки Закарпаття [2, с. 158].

Перспективи від розвитку туристично-рекреаційної діяльності в області є наступними: зростання туристично-рекреаційного потенціалу регіону; сприяння розвитку сфери туристично-рекреаційних послуг в регіонах; розробка нових туристичних маршрутів; виробництво та поширення місцевої продукції; сприяння розвитку малого та середнього бізнесу в сільській та приміській місцевості; організація зайнятості місцевого населення регіонів розвитком туристично-рекреаційної діяльності; забезпечення раціонального використання природно-рекреаційних та культурно-історичних ресурсів [4].

Успішна реалізація зазначених вище заходів сприятиме покращенню функціонування рекреаційно-туристичного комплексу регіону, забезпечить збалансований соціально-економічний і екологічний розвиток територіальної системи в цілому. Важливою складовою підвищення іміджу Закарпаття як привабливої туристично-рекреаційної території є гарантування безпеки туристів і рекреантів, захист їх законних прав та інтересів.

Таким чином, можна стверджувати, що розвиток туристично-рекреаційної діяльності в області – один з найперспективніших туристичних напрямів. Його розвиток дає низку переваг, що насамперед орієнтовані на активізацію економічної діяльності в сільській місцевості, відновлення автентичності окремих поселень (їх культури, традицій, звичаїв), що позитивно впливає на економічну ситуацію у регіонах, надає усі можливості для популяризації країни за кордоном, а головне – не потребує значних інвестицій.

Література:

1. Екологічний туризм в Україні: Тенденції управління та розвитку. URL: http://market-infr.od.ua/journals/2018/17_2018_ukr/53.pdf (дата звернення 10.10.2020).
2. Лендел М. А., Газуда С. М., Газуда Л. М. Туристично-рекреаційний комплекс у системі соціально-економічного розвитку сільських територій транскордонного регіону. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка. 2018. Вип. 1. С. 153-160. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuues_2018_1_25 (дата звернення 10.10.2020).
3. Михайлюк І. І. Туристично-рекреаційний потенціал Закарпатської області. Розвиток методів управління та господарювання на транспорті. 2016. № 3 (56). С. 156–164. URL: file:///C:/Users/111/Downloads/rmegt_2016_3_13.pdf (дата звернення 10.10.2020).
4. Перспективи розвитку екологічного туризму в Україні. URL: <file:///C:/Users/111/Downloads/14472-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-28653-2-10-20191027.pdf> (дата звернення 10.10.2020).
5. Програма розвитку туризму і курортів у Закарпатській області на 2016 – 2020 роки. URL: www.transcarpathiatour.com.ua (дата звернення 10.10.2020).
6. Січка І. І. Туристично-рекреаційний потенціал Закарпаття та проблеми інвестиційного забезпечення регіону. Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Економіка. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2011. Вип. 2 (34). С. 47–53.

ПРИНЦИПИ ТА ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЯКОСТІ ГОТЕЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Ящук М. О.,

*магістрантка кафедри комп'ютерно-інтегрованих
технологій та вимірювальної техніки
Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна*

Пономарьова Н. С.,

*випускниця факультету дизайну,
магістр, дизайнер-дослідник
Київський національний університет технологій та дизайну
м. Київ, Україна*

З огляду на сьогоденне прагнення України інтегруватись у європейський простір постає питання відповідності держави основним засадам розвитку провідних країн світу [1]. Індустрія туризму стала важливою складовою світового господарства, а готельні послуги – однією з найприбутковіших ніш туристичної галузі, проте, попри свій потенціал, розвиток цього напрямку в Україні викликає багато питань і унеможливає конкурування з європейським сервісом [2]. Виходячи з цього, досягнення конкурентоспроможного розвитку туризму в Україні можливе лише за умови модернізації наявної та створення нової матеріально-технічної бази готельного господарства, а також підвищення рівня якості обслуговування гостей відповідно до міжнародних стандартів.

В основі успіху будь-якого готельного підприємства лежить конкурентоспроможність послуг – ефективного співвідношення ціни і

якості. Основним методом вирішення комплексної проблеми якості обслуговування при орієнтованості на результат у вигляді прибутку є системний підхід: єдність і взаємодія організаційних, технічних, економічних, соціально-правових заходів. Задля контролю якості готельних послуг були створені стандарти обслуговування клієнтів. Згідно з чинними нормативними документами для підприємств, зокрема готельних, існує міжнародний стандарт ISO 9000. Сертифікат, що підтверджує відповідність даній системі стандартів, – це головна умова підтримання рівня якості надання готельних послуг готелю на міжнародному рівні.

Попри інтеграцію України у європейську спільноту, ринок готельних послуг в Україні розвивається повільно, поступається розвиненим країнам, чинна система сертифікації має низку недоліків [3]. Незначна увага приділяється вимогам внутрішніх стандартів обслуговування клієнтів. І насамперед розвитку готельного бізнесу перешкоджають чинні закони, тоді як рушійною силою економіки країн Європи є торгівля без дискримінації, яка регулюється винятково ринковими, а не адміністративними методами, та відмова від використання урядових важелів обмеження підприємницької діяльності малого та середнього бізнесу, що сприяє наданню якісних готельних послуг [4]. Український готельний бізнес зможе досягти успіху лише за умови підходу ефективної взаємодії держави з підприємцями, при розробці системи єдиних стандартів якості та ефективності, як у більшості розвинених країн. Проте ми маємо систему законодавчих та нормативно-правових актів, що постійно змінюються за бажанням чи через корисливість чиновників, які вказують бізнесу, що і як він повинен робити. Такий формат перешкоджає підприємцям та самій державі розробляти гідні трудові стандарти та стандарти якості, які б відповідали світовому рівню.

Українське готельне господарство повинно застосовувати лише ті стандарти, які відповідають майбутнім тенденціям розвитку світового готельного підприємництва і забезпечуватимуть найвищий конкурентоспроможний простір на глобальному ринку надання готельних послуг. Відтак, з'являється необхідність проведення відповідних навчань та сертифікації співробітників з обов'язковим періодичним повторним атестуванням – це дозволить кадрам залишатись на актуальному рівні ефективності та відповідати постійно змінюваним стандартам, що хоча є досить затратним, проте абсолютно перспективним.

Відомо, що прагнення готельного бізнесу підвищувати якість послуг сприяє їх розвитку та формує позитивний імідж України у світі. Запорукою цього є побудова на підприємствах сучасних ефективних систем управління якістю, що передбачає взаємодію персоналу та забезпечення безперервного процесу надання споживачу відповідних послуг. Адже одним із критеріїв якості надання готельних послуг є рівень задоволеності клієнта.

Узагальнюючи, варто зазначити, що приватні українські готелі розраховані на обслуговування вузького сегменту споживачів, які ладні платити за відсутність елементарного комфорту і обслуговування невідповідним персоналом, що в принципі неможливо у європейських пропозиціях стандартного пакету послуг у готелях середньої ланки. Доступність європейського сервісу для українців створює велику конкуренцію для вітчизняних підприємств та робить їх принципово менш затратними та більшими прибутками неконкурентоспроможними. До того ж жага мінімізації витрат на надання готельних послуг призводить до формування корупційної складової стандартизації такого бізнесу, що відкидає Україну ще на декілька кроків назад у боротьбі за якість та конкурентоспроможність на ринку надання туристичних послуг.

Література:

1. Кудряченко А. І. Україна в Європі: пошуки спільного майбутнього: монографія / за ред. д.іст.н., проф. А. І. Кудряченка // Інститут європейських досліджень НАН України. – К.: Фенікс. – 554 с.
2. Зікеєва С. Г. Упровадження європейських норм і стандартів у діяльність готельних підприємств / С. Г. Зікеєва // Економіка і менеджмент культури. - 2014. - №1. – С.104-109. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ekmk_2014_1_20
3. Ткаченко А. М., Лелі Ю. Г. / Проблеми та перспективи розвитку готельного бізнесу в умовах сьогодення / Ткаченко А. М., Лелі Ю. Г. // Причорноморські економічні студії. – 2016. – Вип. 12-1. – С. 185-188. – Режим доступу: http://bses.in.ua/journals/2016/12-1_2016/39.pdf
4. Пастух К. / Зарубіжний досвід державного регулювання соціально-економічного регіонального розвитку / К. Пастух // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2017. – Вип. 4. – С. 97-103. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2017_4_16